

KONGELIG RESOLUSJON

Klima- og miljødepartementet
Statsråd: Espen Barth Eide

Ref.nr.:
Saknr.: 21/925
Dato: 17.12.2021

Fastsettelse av forskrifter om vern av 26 skogområder i fylkene Møre og Romsdal, Vestland, Agder, Vestfold og Telemark, Viken, Innlandet og Trøndelag og fastsettelse av forskrifter om endring av forskrifter for fire friluftslivsområder i Oslo.

1. Innledning

Etter naturmangfoldloven § 34 jf. § 37 kan Kongen i statsråd fastsette forskrift om vern av områder som naturreservater. Klima- og miljødepartementet (KLD) foreslår at det fastsettes forskrifter om vern av 26 skogområder som naturreservater.

Etter markaloven § 11 kan Kongen verne som friluftslivsområde områder som på grunn av naturopplevelsesverdier har særskilte kvaliteter for friluftslivet, og det kan fastsettes nærmere bestemmelser om området. KLD foreslår at det fastsettes forskrifter om endring av verneforskrifter for fire friluftslivsområder i Oslomarka.

1.2 Kort redegjørelse for saken

Forslaget om vern av de 26 skogområdene omfatter ca. 30,3 km² nytt verneareal og vil bidra til å oppfylle de nasjonale målene for naturmangfold som Stortinget sluttet seg til gjennom behandlingen av Meld. St. 14 (2015-2016) Natur for livet. Forslaget bidrar også til å nå Stortingets mål om vern av 10 prosent av skogarealet og til internasjonale mål og forpliktelser.

Forslaget om endringer i forskriftene for de fire friluftslivsområdene i Marka, innebærer at det blir noe færre restriksjoner på organiserte friluftsliv- og idrettsaktiviteter i disse skogområdene. Restriksjonsnivået blir dermed på tilsvarende nivå som er blitt vanlig i nye naturreservater i Marka. Det foreslås ikke endret verneareal i de fire områdene.

De 26 områdene der det foreslås vern av nytt areal er i all hovedsak privateid, og vernet skjer gjennom samarbeidsordningen for frivillig skogvern.

Berørte grunneiere, rettighetshavere, kommuner, fylkeskommuner og andre instanser på fylkes- og regionnivå, samt aktuelle lokale og regionale organisasjoner har hatt forslagene på høring. Høringen er gjennomført av de aktuelle Statsforvalterne.

Etter høring har statsforvalterne sendt sine vurderinger og forslag om vern etter naturmangfoldloven til Miljødirektoratet. Direktoratets vurderinger og tilråding er deretter oversendt KLD.

For saker etter markaloven har statsforvalteren i Oslo og Viken rollen som direktorat. Forslaget til endringer i verneforskriftene for de fire friluftsområdene i Marka ble etter høring oversendt fra Statsforvalteren i Oslo og Viken til KLD 5. mars 2021.

Det er i verneplanprosessen ikke avdekket vesentlige negative samfunnsmessige konsekvenser av verneforslagene. Verneforslagene er justert på visse punkter for å imøtekomme og hensynta ulike interesser. For departementets vurderinger av de ulike forslagene vises til kap. 8 og 9. Endringene av forskriftene for de fire friluftslivsområdene er spesielt omtalt i kap. 9.

2. Forslag

2.1. Generelt om forslaget

KLD tilrår opprettelse av 26 verneområder i skog i medhold av naturmangfoldloven. Alle områdene inngår i ordningen med frivillig vern av privateid skog.

I tillegg tilrås endring av verneforskrifter, uten endring av verneareal, for fire friluftslivsområder i Oslomarka i medhold av markaloven.

Tilrådingen omfatter ca. 30,3 km² nytt verneareal, hvorav ca. 25,4 km² er produktiv skog.

Følgende områder foreslås vernet etter naturmangfoldloven:

1. Brøskjahagan naturreservat i Surnadal kommune, Møre og Romsdal
2. Skåraura naturreservat i Vanylven kommune, Møre og Romsdal
3. Berdalen naturreservat i Lærdal kommune, Vestland
4. Nedre Timenes naturreservat (utvidelse) i Kristiansand kommune, Agder
5. Korseikåsen naturreservat (utvidelse) i Porsgrunn kommune, Vestfold og Telemark
6. Skitnebufjellet naturreservat i Notodden kommune, Vestfold og Telemark
7. Bjønnestille naturreservat i Notodden kommune, Vestfold og Telemark
8. Muttjønn naturreservat i Notodden kommune, Vestfold og Telemark
9. Rudsbekken naturreservat i Nesbyen kommune, Viken fylke
10. Austadmarka naturreservat i Drammen kommune, Viken
11. Larshus naturreservat i Lunner kommune, Viken
12. Galtedalstjerna naturreservat i Jevnaker og Lunner kommuner, Viken
13. Hånåhoppet naturreservat i Nord-Fron kommune, Innlandet
14. Svartdalstjerna naturreservat (utvidelse) i Østre Toten kommune, Innlandet
15. Middagsberget naturreservat i Stange kommune, Innlandet
16. Nideng naturreservat i Trondheim kommune, Trøndelag
17. Flåstranda og Hisdalen naturreservat (utvidelse) i Sunndal og Tingvoll kommuner, Møre og Romsdal
18. Ramnfloget naturreservat i Molde kommune, Møre og Romsdal
19. Almbekken naturreservat i Surnadal kommune, Møre og Romsdal
20. Kviteflogi naturreservat (utvidelse) i Bygland kommune, Agder
21. Åmtona naturreservat (utvidelse) i Åmli kommune, Agder
22. Urvassliene naturreservat i Gjerstad kommune, Agder
23. Ørnehallen naturreservat i Drangedal kommune, Vestfold og Telemark
24. Østeråfjellet naturreservat i Drangedal kommune, Vestfold og Telemark

25. Navassfjell naturreservat (utvidelse) i Drangedal kommune i Vestfold og Telemark og Gjerstad i Agder
26. Storfelten naturreservat (utvidelse) i Aurskog-Høland kommune, Viken

For følgende friluftslivsområder foreslås i medhold av markaloven endring av verneforskrifter, uten endring av verneareal:

27. Skjenningsåsen friluftslivsområde i Oslo kommune, Oslo
28. Godbekken friluftslivsområde i Oslo kommune, Oslo
29. Hauktjern friluftslivsområde, Oslo kommune, Oslo
30. Spinneren friluftslivsområde, Oslo kommune, Oslo

2.2. Begrunnelse for verneforslaget

Forslaget om vern av de 26 skogområdene vil bidra til å oppfylle de nasjonale målene for naturmangfold som Stortinget sluttet seg til gjennom behandlingen av Meld. St. 14 (2015-2016) Natur for livet:

1. *Økosystemene skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester.*
2. *Ingen arter og naturtyper skal utryddes som følge av menneskelig aktivitet, og utviklingen for truede og nær truede arter og naturtyper skal bedres.*
3. *Et representativt utvalg av norsk natur skal bevares for kommende generasjoner.*

Meld. St. 14 (2015-2016) legger opp til videreføring av det langsiktige arbeidet med skogvern, i hovedsak ved vern av offentlig eid skog og ved frivillig vern av privateid skog. Forslaget bidrar også til å nå Stortingets mål om vern av 10 prosent av skogarealet og til internasjonale mål og forpliktelser, jf. bl.a. konvensjonen for biologisk mangfold artikkel 8, jf. også naturmangfoldloven § 33 g om økologiske og landskapsmessige sammenhenger. Vern av områdene mot ulike typer inngrep bidrar til å bevare norsk naturmangfold, jf. naturmangfoldloven § 33, blant annet bokstavene a (*variasjonsbredden av naturtyper og landskap*), b (*arter og genetisk mangfold*), c (*truet natur og økologiske funksjonsområder for prioriterte arter*), d (*større intakte økosystemer, også slik at de kan være tilgjengelige for enkelt friluftsliv*), e (*områder med særskilte naturhistoriske verdier*), g (*økologiske og landskapsmessige sammenhenger nasjonalt og internasjonalt*), h (*referanseområder for å følge utviklingen i naturen*).

Verneforslaget vil også bidra til å nå FNs bærekraftsmål nr. 15 Livet på land. Skogvern er vurdert som et effektivt virkemiddel for å sikre norsk naturmangfold, blant annet ved at man fanger opp truede og nær truede naturtyper og leveområder for et stort antall truede og nær truede arter.

For de fire friluftslivsområdene i Marka vil endringsforslaget gjøre at restriksjonsnivået for organisert friluftsliv og idrettsaktiviteter i områdene blir mindre strengt, og på nivå med nyere praksis for verneområder i Marka. Formålet med vern av friluftslivsområder er generelt å bevare de naturopplevelsesverdier som gjør at områdene har særskilte kvaliteter for friluftslivet. Følgende fire friluftslivsområdene i Oslo kommune ble vernet 4.10.2013 med hjemmel i markaloven § 11: Skjenningsåsen friluftslivsområde, Godbekken friluftslivsområde, Hauktjern friluftslivsområde og Spinneren friluftslivsområde. Da ni naturreservater i Oslomarka ble vernet 20.3.2015 ble det gjort særlige tilpasninger i verneforskriftene for reservatene på grunn av Oslomarkas omfattende brukerinteresser og unike verdi for friluftsliv, naturopplevelse og idrett. Bakgrunnen for dette var omfattende dialog mellom miljømyndigheter, idretts- og friluftslivsorganisasjoner og

miljøorganisasjoner, der man var enige om at det måtte tas spesielt hensyn til disse interessene i Oslomarka. I verneforskriftene som ble vedtatt i mars 2015 er det derfor færre restriksjoner for tilrettelegging og gjennomføring av organisert friluftsliv- og idrettsaktiviteter enn det som er vanlig for naturreservater vernet etter naturmangfoldloven. Disse verneforskriftene er senere lagt til grunn som mal ved opprettelse av nye naturreservater i Marka. Tilsvarende ble gjort da det femte friluftslivsområdet, Kopperhaugene og Vindernhøgda, ble vernet i desember 2016. Følgelig har de fire første friluftslivsområdene som ble vernet i 2013 noe strengere vernebestemmelser for enkelte friluftsliv- og idrettsaktiviteter enn både Kopperhaugene og Vindernhøgda friluftslivsområde og flere nyere naturreservater i Oslomarka. Ut fra dette fikk Statsforvalteren i oppdrag fra KLD å sende på høring forslag til endring av verneforskriftene for de fire friluftslivsområdene, slik at disse får et restriksjonsnivå på linje med de nye verneområdene i Marka.

2.3. Hjemmelsgrunnlag

De 26 skogområdene foreslås vernet som naturreservat i medhold av naturmangfoldloven § 34 jf. § 37 og § 62. Vilkåret for å kunne opprette et naturreservat etter naturmangfoldloven § 37 er at arealet enten inneholder truet, sjelden eller sårbar natur, representerer en bestemt naturtype, på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold, utgjør en spesiell geologisk forekomst eller har særskilt naturvitenskaplig verdi.

Når det gjelder de fire friluftslivsområdene fastsetter markaloven § 11 første ledd at områder i Marka som på grunn av naturopplevelsesverdier har særskilte kvaliteter for friluftslivet, kan vernes som friluftslivsområde, og at det kan fastsettes nærmere bestemmelser om området, herunder bestemmelser om skjøtsel og bruk

2.4. Verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget

De foreslåtte verneområdene inkluderer viktige naturtyper og et stort antall truede og nær truede arter. Områdene omfatter flere ulike utforminger av barskog, blant annet gammel granskog, kalkskog, kystfuruskog og brannpåvirket, kontinuitetspreget lavlandsfuruskog, men også mange områder med rike og varierte edelløvskogstyper, som f.eks. gråor-almeskog, alm-lindeskog og rike hasselkratt.

Opprettelsen av verneområdene er med på å bidra til å sikre et nettverk av viktige leveområder for naturmangfoldet i norske skogøkosystem. I denne verneplanen er verneverdiene for mange av områdene knyttet til stor variasjon i skogtyper som bidrar til å fylle mangler i skogvernet.

De viktigste påvirkningsfaktorene på verneverdiene i skogområdene som foreslås vernet, er hogst og ulike typer utbygginger, eksempelvis veibygging, hyttebygging og utbygging av vindkraft, vannkraft og kraftledninger. Vern av de foreslåtte områdene vil gjennom vernebestemmelsene sikre arealer med viktige vernekvaliteter og bidra til å dekke viktige mangler ved skogvernet. Områdene vil bidra til langsiktig og effektiv bevaring av levested for at stort antall truede arter, og dermed *redusere den samlede belastningen* på arter som har risiko for å dø ut. Verneforskriftene åpner for at flere pågående aktiviteter kan videreføres. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at verneverdiene forringes. For enkelte aktiviteter vil det derfor i tråd med prinsippene om *samlet belastning* være restriksjoner, slik at naturverdiene får en økt beskyttelse. Dette er også i tråd med prinsippene om *miljøforsvarlige teknikker og lokalisering*, samt *miljøforringelser betaler* der hvor det ut fra hensynet til verneverdiene

er fastsatt bestemmelser om blant annet ferdsel og infrastrukturtiltak. Ut fra dagens kunnskap om arter og naturtyper i områdene vil de aktivitetene som i henhold til verneforskriftene kan videreføres, med liten grad av sannsynlighet ha vesentlig negativ innvirkning på disse artene, naturtypene og landskapselementene. Vernebestemmelsene tillater likevel ikke vesentlige inngrep i områdene. KLD vurderer at vernet med stor grad av sannsynlighet vil føre til en positiv utvikling for artene og naturtypene, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5. KLD anser at *kunnskapsgrunnlaget* er i tråd med kravet i naturmangfoldloven § 8. Det er ut fra en *føre-var-tilnærming* i verneforslaget vektlagt muligheten for flere påvirkninger av samme slag, eller en kombinasjon av flere ulike påvirkningsfaktorer (*samlet belastning*). Det foreligger etter KLDs vurdering tilstrekkelig kunnskap om naturmangfoldet, påvirkningsfaktorer og effekten av vernet. Føre-var-prinsippet tillegges derfor ikke ytterligere vekt i denne saken.

For nærmere beskrivelse av verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget, jf. naturmangfoldloven kapittel II, vises det til omtalen av det enkelte verneområde i kapittel 9, samt til Miljødirektoratets tilrådinger.

Kunnskapsgrunnlaget om naturmangfoldet i verneforslag er innhentet i ulike registreringer og kartlegginger som ledd i skogvernarbeidet, blant annet dokumentasjon i "*Narin-Lokalitetsdatabase for skogområder*". Viktige naturfaglige evalueringer som ligger til grunn for prioriteringene i skogvernarbeidet er bl.a. NINA rapport 535/2010 og NINA rapport 1352/2017.

KLD vurderer generelt at en kombinasjon av skogbrukets egne miljøtiltak sammen med et nettverk av verneområder er et effektivt bidrag til å sikre det biologiske mangfoldet i skog. Hvis områdene i denne saken ikke vernes, er fortsatt skogbruk den mest aktuelle arealanvendelsen for mange av områdene. Det vil da være sektorlover og skogbrukets egen sertifiseringsordning som skal ivareta hensynene til biologisk mangfold.

2.5. Andre interesser

Historisk har skogene blitt utnyttet i ulik grad til bl.a. skogsdrift, beite, jakt og friluftsliv. Det er ikke aktuelt at skogbruk skal fortsette i områder som vernes som naturreservater, men aktiviteter som f.eks. utmarksbeite, jakt, fiske og friluftsliv vil i stor grad kunne fortsette som tidligere. Det går eksisterende veier inn i noen av de foreslåtte verneområdene, primært i form av gamle traktorveier.

Det går eksisterende kraftledninger gjennom områdene Galtedalstjerna, Nideng og Flåstranda og Hisdalen. Følgende områder grenser til ryddebelte for kraftledning: Skåraura og Austadmarka. Det inngår kraftledninger i tidligere vernet areal for området Nedre Timenes, og kraftledninger ligger inntil tidligere vernet areal for områdene Hauktjern, Skjennungsåsen og Spinneren. For kraftledninger som ligger i eller inntil verneareal er det i verneforskriftene tatt inn standardbestemmelser om bl.a. drift og vedlikehold.

Det er påvist digitalt kartlagte småkraftpotensialer i områdene Svartdalstjerna, Flåstranda og Hisdalen og Åmtona. Det er ikke kjente planer om utbygging av de nevnte potensialene og prosjektene. KLD vurderer at naturverdiene i områdene tilsier at verdien av å etablere naturreservatene er større enn nytten av eventuell kraftutbygging. Nytt verneareal grenser til reguleringsmagasin for vannkraftproduksjon for området Svartdalstjerna.

Det er registrert mineralforekomster i form av jern og basemetaller i området Austadmarka. Det er informasjon om sand- og grusressurser i områdene Svartdalstjerna, Nideng og Almbekken. Det er ikke meldt inn interesse rundt utnyttelse av de nevnte mineralressursene innenfor foreslått nytt verneareal.

Arealene i verneplanen er i all hovedsak avsatt som LNF-områder i de respektive kommuneplaner. Eventuelle avvik fra dette er omtalt under enkeltområder i kap. 9.

Ingen områder ligger i reinbeitedistrikt.

3. Samfunnsnytte og konsekvenser av verneforslaget

3.1. Samfunnsnytte av verneforslaget

Gjennomføring av verneforslaget vil bidra til å oppfylle de nasjonale målene for naturmangfold, målet om vern av 10 % av skogarealet og internasjonale mål og forpliktelser. Det vises til nærmere omtale i kap. 2.2.

Verneområdene har i tillegg viktige opplevelseskvaliteter og kan bidra til verdiskaping lokalt og regionalt knyttet til naturbasert turisme. Naturmangfold har også en egenverdi. Vern som foreslått vil derfor ha positiv samfunnsmessig betydning, og bidra til å oppfylle Stortingets vedtak i stortingsmeldingen Natur for livet (Meld. St. 14 (2015-2016)).

3.2. Samfunnsmessige konsekvenser av verneforslaget

Vern av områder etter naturmangfoldloven er å anse som varige tiltak som kan påvirke ulike samfunnsområder. Områdene i verneplanen er gjennomgående små, noe som i utgangspunktet tilsier at konsekvensene for andre interesser er begrensede.

Alle områder som foreslås vernet har areal under 500 km² og omfattes ikke av kravene til utarbeidelse av konsekvensutredning etter plan- og bygningsloven og tilhørende forskrift. Bruksinteresser er klarlagt ved høring av verneforslag og annen kontakt med berørte parter. I hovedsak er interessene knyttet til skogbruk, beite og jakt og annet friluftsliv. Med unntak av skogbruk er dette aktiviteter som fortsatt kan foregå innenfor rammen av verneforskriftene.

Hvis områdene ikke vernes, er fortsatt skogbruk mest aktuelle arealbruk. Det vil da i hovedsak være sektorlover og skogbrukets sertifiseringsordning som skal ivareta hensynene til naturmangfold på disse arealene. KLD vurderer at et nettverk av verneområder, kombinert med gode miljøtiltak i skogbruket samt andre aktuelle virkemidler, er en effektiv måte å sikre naturmangfoldet i skog.

Naturen leverer viktige økosystemtjenester, både i form av bruksverdier og ikke-bruksverdier, herunder eksistensverdien av naturmangfoldet både for dagens befolkning og for framtidige generasjoner. Gjennom økosystemtjenestene gir naturen et essensielt bidrag til samfunnsøkonomiske verdier. Vern vil sikre at naturverdiene ivaretas på lang sikt. Norge har også forpliktet seg både nasjonalt og internasjonalt til å ta vare på naturmangfoldet.

Vern vil begrense fremtidige muligheter for bl.a. skogbruk, mineralutvinning, vindkraftutbygging og regulering av vassdrag. Det er ikke konkrete planer om mineralutvinning eller kraftutbygging i noen av områdene i dag.

KLD viser til at det i verneplanprosessen ikke er avdekket vesentlige negative samfunnsmessige konsekvenser av verneforslagene. Verneforslagene er videre justert på visse punkter for å imøtekomme og hensynte ulike interesser. KLD mener verneforslaget slik det nå foreligger har små negative konsekvenser. Samlet sett vurderer departementet det slik at de samfunnsøkonomiske konsekvensene av vernet vil være positive på sikt. Forslaget vil sikre natur som har en positiv samfunnsnytte, selv om denne ikke kan verdsettes. Forslaget vil samtidig bidra til oppfyllelse av nasjonale og internasjonale forpliktelser om å ivareta naturmangfoldet. Verneforslagene vil også sikre viktige områder for friluftsliv.

Etter avveieringer mellom områdenes verneverdier og andre interesser er det underveis i verneprosessen foretatt endringer i verneforskrifter og avgrensning for foreslåtte verneområder. Det vises for øvrig til omtale av de enkelte verneområdene i kapittel 9.

4. Viktige endringer i verneplanprosessen

Navn

Det er under høringene kommet innspill som foreslår endring av navn for noen av områdene. Skrivemåten tilrås endret for følgende områder:

Vardegga endres til *Skåraura*.

Murtetjern endres til *Muttjønn*.

Galtedalstjenna endres til *Galtedalstjerna*.

Flåstranda-Havdalen endres til *Flåstranda og Hisdalen*.

Grenser

Med bakgrunn i vurdering av høringsuttalelser tilrås mindre grensejusteringer for flere av områdene. Hånåhoppet er redusert med ca. 180 dekar, mens Skitnebufjellet er utvidet med ca. 195 dekar. For Muttjønn, Galtedalstjerna, Larshus og Svartdalstjerna er det gjort mindre arealreduksjoner av hensyn til bl.a. eksisterende boliger og hytter, også for Torshov er det gjort en mindre reduksjon. Åmtona er redusert med 35 dekar for å ta ut kulturskog.

Verneforskrifter

Det er etter høringen foretatt noen mindre endringer i verneforskrifter. Dette skyldes dels tilpasning til nyeste vernevedtak for naturreservater, dels kommentarer i innkomne høringsuttalelser og et generelt ønske om at forskriftene blir mest mulig like for forhold som gjelder samme tema. KLD vurderer at endringene ikke har betydning for avtalene om frivillig vern der det er inngått avtaler med grunneiere.

5. Oppheving og endring av tidligere vernevedtak

Følgende eksisterende vernevedtak foreslås opphevet som følge av den nye verneplanen:

1. Forskrift 28.04.1978 nr. 9 om vern for Korseikåsen naturreservat, Porsgrunn kommune, Telemark.

2. Forskrift 12.12.2014 nr. 1643 om vern av Svartdalstjerna naturreservat, Østre Toten kommune, Oppland.
3. Forskrift 01.12.2017 nr. 1865 om vern av Torehei naturreservat, Lillesand kommune, Aust-Agder.
4. Forskrift 12.12.2014 nr. 1624 om vern av Hisdalen naturreservat, Sunndal og Tingvoll kommuner, Møre og Romsdal.
5. Forskrift 14.02.2014 nr. 167 om vern av Åmtona naturreservat, Åmli kommune, Aust-Agder.
6. Forskrift 25.11.2016 nr. 1390 om vern av Navassfjell naturreservat, Gjerstad kommune, Aust-Agder.
7. Forskrift 25.01.2013 nr. 79 om vern av Storfelten naturreservat, Aurskog-Høland kommune, Akershus.

Følgende eksisterende vernevedtak foreslås endret som følge av den nye verneplanen:

1. Forskrift 25.11.2016 nr.1399 om vern av Nedre Timenes naturreservat, Kristiansand kommune, Vest-Agder.
2. Forskrift 15.12.2017 nr. 2050 om vern av Kviteflogi naturreservat, Bygland kommune, Aust-Agder.
3. Forskrift 4.10.2013 nr. 1173 om vern av Skjennungsåsen friluftslivsområde, Oslo kommune, Oslo.
4. Forskrift 4.10.2013 nr. 1174 om vern av Godbekken friluftslivsområde, Oslo kommune, Oslo.
5. Forskrift 4.10.2013 nr. 1175 om vern av Hauktjern friluftslivsområde, Oslo kommune, Oslo.
6. Forskrift 4.10.2013 nr. 1176 om vern av Spinneren friluftslivsområde, Oslo kommune, Oslo.

6. Forvaltning av verneområdene

Forvaltningsmyndighet

Miljødirektoratet avgjør hvem som skal være forvaltningsmyndighet for det enkelte område. Naturreservatene er små verneområder, som det er lagt til grunn skal forvaltes av de kommunene som ønsker det. Dersom aktuelle kommuner ikke ønsker slik myndighet vil forvaltningsmyndigheten ligge hos Statsforvalteren.

7. Saksbehandling

7.1. Generell bakgrunn

Områdene som foreslås vernet har ulik historikk. Det vises til tilrådingen fra Miljødirektoratet og statsforvalterne for utdypende informasjon om saksgangen.

7.2. Frivillig skogvern på privateid grunn

Vern av privateid skog gjennomføres i all hovedsak som frivillig skogvern. Ved frivillig skogvern tilbyr skogeierne skogareal for vern. Tilbud om vern sendes til vedkommende statsforvalter. Det foretas naturfaglige registreringer og utarbeides skogtakster for områder der det er behov for det. Hvis området kvalifiserer for vern, utarbeider Statsforvalteren på grunnlag av tilbudet og de naturfaglige registreringene forslag til avgrensning av verneområdet. Ut fra tilbud og standard verneforskrift utarbeider Statsforvalteren forslag til verneforskrift som oversendes grunneier for kommentarer. Det avholdes møter og/eller

befaringer der forslaget diskuteres nærmere. Miljødirektoratet oppnevner skogsakkyndig med mandat å forhandle med grunneierne og/eller grunneiernes representant. Ved enighet inngås avtale der erstatningssum, forslag til verneforskrift og avgrensning av verneområdet blir avklart. Fra avtaletidspunkt og fram til vernevedtak gjelder en vederlagsordning. Utbetaling av avtalt erstatningsbeløp skjer umiddelbart etter vernevedtak.

7.3. Forholdet til utredningsinstruksen, forvaltningsloven og saksbehandlingsreglene i naturmangfoldloven

Verneforslagene er utarbeidet i henhold til Utredningsinstruksen. I kapittel 1 til 3 begrunnes verneforslagene på overordnet nivå, og sammenhengen med nasjonale og internasjonale mål om å ta vare på et utvalg av norsk natur belyses. Videre omtales kort hva som eventuelt skjer med verneverdiene hvis vernet ikke gjennomføres og hvilke virkemidler som eventuelt kan være relevante. I kapittel 3 vurderes samfunnsnytt og konsekvensene av verneforslaget, hvem som berøres og hvilke tiltak som anbefales. I kapittel 8 og 9 omtales og vurderes generelle kommentarer og konkrete merknader til verneforslag for de enkelte områder fra berørte parter, myndigheter og interessegrupper. Økonomiske og administrative konsekvenser omtales i kapittel 10.

Gjennomføringen i henhold til rundskriv T-2/15 om saksbehandlingsregler ved områdevern etter naturmangfoldloven, forvaltningsloven og utredningsinstruksen innebærer inkluderende prosesser i gjennomføringen.

Gjennom verneplanprosessen er det foretatt en avveining mellom verneinteresser og andre bruker- og samfunnsinteresser. Verneforslaget er også i størst mulig grad tilpasset de ulike brukerinteressene i området. Kravene i naturmangfoldloven § 14 er således oppfylt.

7.4. Høring av verneforslagene

Berørte grunneiere, rettighetshavere, kommuner, fylkeskommuner og andre instanser på fylkes- og regionnivå, samt aktuelle lokale og regionale organisasjoner har hatt verneforslagene på høring. Det vises til hovedsynspunkter fra høringsinstanser som er gjengitt under hvert enkelt område.

8. Generelle merknader til verneforslagene

8.1. Miljødirektoratets generelle merknader

Forskriftenes innhold

Miljødirektoratet understreker betydningen av at en både ved utforming av verneforskrifter og forvaltning av områdene, herunder dispensasjonspraksis, legger til grunn et langsiktig perspektiv. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at naturkvalitetene forvitrer. Det er også viktig at økosystemtilnærmingen som er lagt til grunn i skogvernet reflekteres.

Verneforskriftene innebærer vern av all vegetasjon og alt dyreliv. Det er likevel åpnet for jakt, fiske og sanking av bær og matsopp. Ulike tiltak som kan endre naturmiljøet er forbudt. Dette innbefatter anlegg av ulike slag (midlertidige eller faste), men også tiltak som for eksempel drenering, kalking og gjødsling. For enkelte områder er det i verneforskriften åpnet for visse typer anlegg etter søknad.

Verneforskriftene innebærer et generelt hogstforbud, men det kan etter søknad gis tillatelse til hogst av etablerte plantefelt. I tilfeller der det ikke er aktuelt å ta ut plantede trær på kort sikt, kan det etter søknad gis tillatelse til en begrenset skjøtsel.

Motorferdsel er forbudt, men forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med spesielt nevnte formål. Det understrekes at regelen om "nødvendig motorferdsel" skal håndheves strengt. Motorferdsel i tilknytning til militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, og gjennomføring av skjøtelses- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten er tillatt. Dette gjelder ikke for øvingsvirksomhet i tilknytning til slike formål. Det er gjort en vurdering for hvilke områder det er aktuelt med en egen dispensasjonshjemmel for øvingsvirksomhet. Utgangspunktet har vært at det ikke er aktuelt å åpne for dette i små verneområder og verneområder som på grunn av sin topografi (bratte områder) er lite egnet til slike aktiviteter.

Vedlikehold av eksisterende veier og anlegg, herunder bygninger og eventuelt andre installasjoner som er i bruk på vernetidspunktet, er tillatt. Med vedlikehold menes opprettholdelse av den standard veien, bygningen, anlegget o.a. hadde på vernetidspunktet. Vedlikehold omfatter ikke nybygging, oppgradering eller utvidelse. Vedlikehold av for eksempel vei omfatter tiltak eller arbeid for å holde veien ved like eller opprettholde samme standard som på vernetidspunktet, uten at den endrer karakter. Miljødirektoratet vil ikke tilrå at verneforskriften henviser til veiklasser, da slike standarder kan endres over tid, men tilrår å opprettholde formuleringen om standard på vernetidspunktet. Tiltak som påføring av nytt grusdekke, grøfterensk, skifte av stikkrenner og lignende anses som vedlikehold. Motorferdsel i forbindelse med vedlikehold kan tillates etter søknad, og skal fortrinnsvis skje på snødekt mark.

Miljødirektoratet vil påpeke at restriksjonsnivået ikke er særlig forskjellig mellom de ulike områdene som her foreslås vernet, men da verneforskriftene for områdene er framkommet gjennom forhandlinger mellom de respektive Statsforvalterne og grunneierne, vil det måtte aksepteres at det blir enkelte forskjeller i utformingen av forskriftene. For de områdene der eksisterende verneområder inngår i verneforslagene, vil ny verneforskrift omfatte hele området. For disse arealene vil det kunne medføre større endringer i forhold til eksisterende verneforskrift. For noen områder med mindre utvidelser opprettholdes eksisterende bestemmelser, som også vil gjelde for utvidelsesarealet.

Miljødirektoratet vurderer at mal for verneforskrifter for naturreservater ivaretar avveiningen mellom brukergruppene og de overordnede vernehensyn på en god måte.

Navn

Kartverket forutsetter at vernemyndigheten melder inn navnet på nye naturreservat til Kartverket for registrering i Sentralt stedsnavnregister (SSR) når vernevedtak er gjort, jf. § 15 i lov om stadnamn av 18. mai 1990 nr. 11. Kartverket forutsetter dessuten at kart over verneområdene produseres i samsvar med Miljødirektoratets produktspesifikasjon.

Språkrådet viser til at offentlige instanser er bundet til skrivemåten i sentralt stedsnavnsregister. For å kunne bruke annet navn, er det behov for å reise formell navnesak.

De endelige vernekartene vil bli produsert i tråd med gjeldende praksis. Når det gjelder innmelding av navn på nye verneområder i Sentralt stedsnavnregister, vises til kommentarene fra Klima- og miljødepartementet i foredrag til kgl.res. i desember 2015. Departementet viser til «*at Kartverket gjøres kjent med nye vernevedtak gjennom brev fra Klima- og miljødepartementet for å tinglyse vernevedtakene på berørte eiendommer. Da*

Kartverket også er ansvarlig for Sentralt stedsnavnregister, må det forutsettes at Kartverket samtidig sørger for innmelding til Sentralt stedsnavnregister.»

Motorferdsel

Generelt skal motorferdsel i verneområder vurderes etter søknad.

Det er åpnet for uttransport av felt elg og hjort i verneforskriften § 6. Miljødirektoratet vil understreke at motorisert uttransport av elg og hjort i utgangspunktet enten skal foregå manuelt eller ved bruk av lett beltekjøretøy hjemlet i § 6. Med lett beltekjøretøy i denne sammenheng menes mindre beltekjøretøy som f.eks. elgtrekk, jernhest og beltegående ATV. Det er i noen tilfeller åpnet for at uttransport av elg og hjort kan skje med ATV eller traktor på eksisterende traktorveier. Unntaket for uttransport av felt elg og hjort er i tråd med motorferdsellovens bestemmelser. Det er i noen områder tilrådd å åpne for uttransport også av villsvin eller store rovdyr. Miljødirektoratet har tatt inn utvidet unntak der dette er foreslått av statsforvalterne, men har ikke foreslått noen generell endring av denne bestemmelsen. Miljødirektoratet mener det er hensiktsmessig at det foretas en generell gjennomgang av denne unntaksbestemmelsen der også forholdet til motorferdsellovens unntaksbestemmelser må vurderes. Det samme gjelder bestemmelsen om uttransport av syke og skadde bufe.

En eventuell tillatelse til bruk av annet motorkjøretøy enn nevnt over, hjemlet i § 7, skal vurderes nøye. Det reelle behovet, samt mulige påvirkninger på naturmiljøet skal vurderes. Forvaltningsmyndigheten kan i sin søknadsbehandling knytte tillatelsen til bestemte traséer. Dette vil særlig være aktuelt for uttransport av elg og hjort fra bakenforliggende områder. Det kan også innvilges flerårige dispensasjoner.

I områder med hytter er hovedregelen at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til transport av ved, materialer og utstyr på snødekket mark etter § 7. Slike tillatelser bør normalt styres til fastlagte traséer. Fastsetting av trasé bør gjøres ved søknadsbehandling eller som en del av utarbeidelse av forvaltningsplan. Motorisert transport i forbindelse med vedlikehold bør skje på snødekt mark med bruk av snøskuter. I unntakstilfeller kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til barmarkskjøring for transport av materialer til vedlikehold. Dette bør normalt være vedlikeholdsbehov av akutt karakter.

I verneforskriftens § 7 er det åpnet for at det etter søknad kan gis dispensasjon til motorferdsel knyttet til ulike formål. Der hvor bestemmelsene ikke spesifiserer om slik transport skal skje med beltekjøretøy på snødekt mark, med lufttransport eller på barmark, skal det ved vurderingen av den enkelte dispensasjonssøknad legges til grunn at transporten fortrinnsvis bør skje med beltekjøretøy på snødekt mark eller med lufttransport. Transport på barmark er kun aktuelt når transport med beltekjøretøy på snødekt mark eller lufttransport er vanskelig gjennomførbart og for øvrig når det er spesielle forhold som tilsier det, og forutsetter at slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter.

Kraftledninger

I områder med eksisterende energi- og kraftanlegg er utgangspunktet at anleggene skal kunne drives og vedlikeholdes på en sikkerhetsmessig og økonomisk forsvarlig måte. Forskriftsmalene har standardbestemmelser som åpner for drift og vedlikehold av anlegg, og motorferdsel i forbindelse med akutt utfall på kraftledninger. Forskriftsmalen fastsetter søknadsplikt for motorferdsel utover dette. Bakgrunnen for dette er at forvaltnings-

myndigheten bl.a. skal ha mulighet til å kunne styre hvilke typer kjøretøy som benyttes og til hvilken tid eller etter hvilken trasé kjøringen skal skje.

Foruten drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg, og nødvendig istandsetting ved akutt utfall, åpnes det for oppgradering/fornyelse av eksisterende kraftanlegg og kraftledninger for heving av spenningsnivå og øking av linjesnitt dersom tiltaket ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig.

Miljødirektoratet forholder seg til enighet på departementsnivå om bestemmelsene om drift og vedlikehold av kraftanlegg, og har justert forskriftene i tråd med formuleringer i nyeste vernevedtak. I noen av områdene med kraftlinjer inntil verneområdet, men utenfor vernegrensen, er det tatt inn bestemmelser om drift og vedlikehold slik at nødvendige tiltak kan gjøres innenfor vernegrensen. Det er i disse tilfellene også tatt inn unntak for motorferdsel i forbindelse med drift, vedlikehold eller akutt utfall. Der det finnes aktuelle traseer er det åpnet for at også motorferdsel i forbindelse med vedlikehold kan skje uten søknad.

Leting etter mineralske ressurser

Naturmangfoldloven § 41 sier at det som ledd i saksbehandlingen skal innhentes kunnskap om andre mulige verdier i området. Dette vil i hovedsak være å samle kunnskap som allerede er kjent, herunder informasjon om pågående næringer eller aktiviteter.

Dersom ny kunnskap i framtiden viser at det finnes viktige forekomster av mineralske ressurser i verneområdene, må eventuell utdrift av disse forekomstene vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle ut fra den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48. Denne lyder: "Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot verne-vedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig."

Den viktigste måten å få fram interessene knyttet til potensiell og planlagt utnyttelse av mineralressurser på, er høringene som gjennomføres for det enkelte verneforslaget. I de fleste sakene finnes det fram til gode løsninger gjennom grensedraining og/eller tilpasning i forskriften. I de sakene der målet om økt skogvern (og grunneiers ønske om frivillig vern) må veies opp mot potensiell eller planlagt utnyttelse av mineralressurser, vil man forsøke å finne omforente løsninger på direktoratsnivå. I tilfeller hvor dette ikke er mulig vil dette være avveininger som må avklares mellom departementene etter at Miljødirektoratet har gitt sin tilråding til KLD.

Start og landing med luftfartøy

Miljødirektoratet vurderer at landing og start med luftfartøy er uønsket i naturreservater, og at dette bør tydeliggjøres og synliggjøres ved å ta inn et forbud i verneforskriften.

Gjennom forskrifter vedtatt ved kgl.res. 12.12.2014 ble Forsvarsbyggs ønske om at landing og start med forvarets luftfartøy gis automatisk unntak, tatt inn i forskriftene for skogvernområder. Miljødirektoratet har derfor lagt dette inn i alle forskriftene i denne tilrådingen. De aktuelle verneforslagene omfatter skog- og andre utmarksområder. En antar at landing og start eventuelt vil bli (meget) sjeldne foreteelser og ikke utgjøre noen trussel mot områdene som sådan.

Når det gjelder militær operativ virksomhet i lufta viser Miljødirektoratet til NOU 2001:15 Forsvarets områder for lavtflyging punkt 5.5.6.1 Unntaket for militær operativ virksomhet i verneområder hvor det fremgår hva som anses som operativ virksomhet. Miljødirektoratet legger denne tolkningen av begrepet militær operativ virksomhet til grunn.

Beiting

Landbruksdirektoratet har tidligere anført at dersom det er aktuelt med beite, bør det være generelt unntak for beite og utsetting av saltstein samt nødvendig motorferdsel i den forbindelse, samt unntak for uttransport av syke og skadde beitedyr.

Miljødirektoratet viser til at det i noen områder kan være behov for regulering av beitetrykk mv., og at det foreslås særskilte unntaksbestemmelser som skal ivareta dette. Miljødirektoratet mener det er en fordel at slike unntaksbestemmelser standardiseres og tilrår at det tas inn en unntaksbestemmelse som åpner for skånsom beiting. I mange områder er det ikke ønskelig med andre typer beitedyr enn det som er vanlig på vernetidspunktet, og det er behov for at forvaltningsmyndigheten gis mulighet til vurdering av både omfang av beiting og type beitedyr.

For de områdene der beiting er aktuelt er det gjort en vurdering av om forskriften skal åpne for utsetting av saltsteiner. For de fleste områdene er det vurdert at dette er et tiltak som ikke berører verneverdiene i særlig grad, og det er derfor tatt inn en unntaksbestemmelse om mulighet for utsetting av saltsteiner. For noen områder vurderes dette tiltaket å ha betydning i forhold til verneverdiene, og for disse områdene kan det ligge noen begrensninger. Det samme gjelder oppsetting av gjerder; for de områdene der dette vurderes som aktuelt, er det tatt inn som spesifisert unntak i § 7. Enkelte av områdene i verneplanen er uten veger og stier, og har en topografi som tilsier at motorferdsel i forbindelse med utsetting av saltstein eller i forbindelse med gjerdning ikke er relevant.

Sykling og større arrangementer

Hovedregelen i friluftsløven er at det i skogområder er tillatt med sykling på vei eller sti når det skjer hensynsfullt og med tilbørlig varsomhet.

I tråd med føringene i friluftsmeldingen og tidligere vedtatte kgl.res. for skogvern tilrår Miljødirektoratet at sykling (samt riding og bruk av hest) tillates på eksisterende stier og veier, dersom det ikke er særskilte naturfaglige hensyn som tilsier et forbud på bestemte stier eller i bestemte områder.

I områder hvor det ikke finnes veier og stier gjelder et generelt forbud mot sykling og bruk av hest. Det går fram av beskrivelsen av det enkelte område dersom det ikke finnes veier eller stier i området.

Når det gjelder el-sykler rammes dette av forbudet mot motorferdsel i verneforskriftene. Det er ikke gjort endringer i regelverket som gjelder el-sykler i friluftsløven eller i malen for verneforskrifter.

Forbudet mot arrangementer omfatter større arrangementer. Det er ikke fastsatt noen absolutt grense for hvor store arrangementer som faller inn under forbudet.

Forvaltningsmyndigheten må gjøre en konkret vurdering av om planlagte arrangementer omfattes av forbudet. Det er åpnet for å gi tillatelse til arrangementer etter søknad.

Annet

Miljødirektoratet tilrår for de fleste områder enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået.

8.2. Klima- og miljødepartementets generelle merknader

Kraftledninger

Drift og vedlikehold av kraftledninger

KLD viser til at bestemmelsene åpner for drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg. Vedlikehold omfatter blant annet utskifting av komponenter knyttet til kraftledninger (liner, isolatorer, master, traverser m.v.) i samsvar med anleggets tillatte egenskaper i tråd med konsesjon etter energiloven. Oppsetting av master med annen utforming enn eksisterende anlegg, omfattes normalt ikke av bestemmelsene på dette punkt. Ved utskifting av master eller andre komponenter, skal master og komponenter som er mest mulig lik eksisterende benyttes, med mindre overgang til andre typer master og komponenter vil redusere anleggets innvirkning på verneverdiene uten urimelige kostnader eller ulemper for anleggseieren, jf. energiforskriften § 3-4.

Nødvendig skogrydding i kraftledningstraseer ansees som en del av ordinært vedlikehold av kraftledninger, som kan skje uten søknad. Dette omfatter også nødvendig sikringshogst av enkelttrær og mindre flater langs kraftledningstraseen, hvor det forutsettes at hogde trær forblir i skogreservatet av hensyn til arter som er avhengige av død ved. Det følger av formuleringen "i og inntil verneområdet" i forskriften § 4 at netteier også kan gjennomføre nødvendig sikringshogst innenfor verneområder i de tilfeller hvor kraftledningen ligger utenfor selve verneområdet og ledningstraséen/kanten av skogryddebeltet følger vernegrensen.

Der hvor grenser for verneområder ligger nær eksisterende kraftledninger forutsettes det at verneområdet ikke er til hinder for drift og vedlikehold av kraftledningene.

Istandsetting ved akutt utfall

Ved akutt utfall, samt ved umiddelbar fare for akutt utfall, på eksisterende energi- og kraftanlegg er det behov for rask istandsetting slik at kunder får strøm og viktige samfunnsfunksjoner kan opprettholdes. I henholdsvis § 4 og § 6 er det derfor tatt inn bestemmelse om at istandsetting, og motorferdsel i den forbindelse, kan gjennomføres uten søknad. I § 6 er det i stedet tatt inn bestemmelse om at det i ettertid skal gis melding til forvaltningsmyndigheten om motorferdselen. Det nevnte unntaket for motorferdsel i § 6 gjelder ikke for ordinær drift og vedlikehold.

Oppgradering og fornyelse av kraftledninger

Verneforskriften har i § 4 unntak for oppgradering eller fornyelse av kraftledninger for heving av spenningsnivå og øking av linetverrsnitt når dette ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig. Eksempel på tiltak som har liten påvirkning på verneverdiene, og som er tillatt etter dette unntaket, er endring av driftsspenning eller linetykkelse. En forutsetning for dette er at heller ikke anleggsarbeidene skader verneverdiene nevneverdig. Oppgraderinger som innebærer bruk av større eller endrede master kan også omfattes dersom det ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig. Vurderingen av om oppgraderingen eller fornyelsen skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig, vil være en konkret vurdering av tiltakets effekter på det naturmangfoldet som er oppgitt i verneformålet. Jo mer presis og spesifisert formålsbestemmelsen er, desto lettere vil det være å fastslå om vilkåret er oppfylt eller ikke. Eksempel på tiltak som kan skade verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig, er økning av spenningsnivå eller endrede master som medfører behov for å øke

ryddebeltets bredde langs kraftledningen. Et annet eksempel er der man i anleggsfasen har behov for motorferdsel på barmark for å komme inn til mastepunktene med anleggsmaskiner, og slik ferdsel ikke kan skje i eksisterende ryddebelte. Slike tiltak vil kreve søknadsbehandling etter § 7.

Søknadspliktig oppgradering eller fornying av kraftledninger (§ 7)

Oppgradering eller fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under § 4, og som er nødvendig for å holde anlegget i tilfredsstillende driftssikker stand, skal behandles etter søknad. Dette gjelder først og fremst tiltak som har potensial til å skade verneverdiene nevneverdig. Vurderingen blir dermed en avveining mellom tiltakets samfunnsmessige betydning og hensynet til verneverdiene. Hensikten med konkret søknad er å etablere en kontakt mellom tiltakshaver og forvaltningsmyndigheten for verneområdet med sikte på å drøfte avbøtende tiltak, slik at mulige negative konsekvenser for verneverdiene i størst mulig grad reduseres og dermed synliggjøres allerede i søknaden. Hensikten er ikke å diskutere nedleggelse eller dramatiske omlegginger av det eksisterende anlegget, men derimot en mest mulig skånsom utforming og mindre justeringer av anlegget. Departementet legger derfor til grunn at det i de fleste tilfeller vil være mulig å komme frem til løsninger som ivaretar behovet for nødvendig oppgradering eller fornyelse. Opprettholdelse av luftledning i det samme området skal normalt aksepteres. Oppgradering og fornying kan i noen tilfeller innebære bygging parallelt med eksisterende kraftledning, hvis eksisterende ledning må være i drift under arbeidet før den deretter rives. Ved vurderingen skal det legges vekt på netteiers plikter etter energiloven til å sørge for å holde anlegget i tilfredsstillende driftssikker stand, herunder sørge for vedlikehold og modernisering som sikrer en tilfredsstillende leveringskvalitet. Ved vurderingen skal det også legges vekt på plikten til ved planlegging, utførelse og drift av elektriske anlegg å sørge for at allmennheten påføres minst mulig miljø- og landskapsmessige ulemper i den grad det kan skje uten urimelige kostnader eller ulemper for konsesjonæren. På bakgrunn av dette mener Klima- og miljødepartementet at vernet er forenelig med energiforsyningen som berører områdene. Det vises for øvrig til omtalen av områdene i kap. 9.

Spesielt om motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold av kraftledninger

I mange tilfeller benytter netteier etablerte traseer, for eksempel traktorveier eller andre kjørespor, til motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold av kraftledninger. Departementet mener at man bør vurdere generelle unntak i verneforskrifter for kjøring der det finnes slike traseer, og der kjøringen ikke vurderes å ville medføre nevneverdig skade på verneverdiene. Hvis det skal gis generelle unntak i verneforskrifter for slik motorferdsel må kjøretraseer som kan benyttes være inntegnet på vernekartet. Dersom det ikke er aktuelt med generelle unntak i etablerte traseer, bør forvaltnings-myndigheten ved behandling av dispensasjonssøknader så langt råd er vurdere flerårige tillatelser til motorferdsel i forbindelse med ordinær drift og vedlikehold av kraftledninger. Bl.a. bør flerårige tillatelser vurderes hvis det er hensiktsmessig både for forvaltningsmyndigheten for verneområdet og for søker, og under forutsetning om at verneverdiene kan ivaretas tilfredsstillende eksempelvis ved at motorferdselen begrenses til fastlagte traseer eller at det benyttes miljøforsvarlige transportformer. Tillatelser hvor dette er avklart i lang tid vil redusere netteiers administrasjon knyttet til verneområder. I utgangspunktet står tiltakshaver rimelig fritt til å utforme en søknad om tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med ordinær drift og vedlikehold av kraftledninger. For å redusere netteiers

administrasjonskostnader ved å måtte søke mange ganger i samme områder, kan slike søknader utformes som transportplaner eller tilsvarende som beskriver netteiers langsiktige behov for motorferdsel knyttet til ordinær drift og vedlikehold av kraftledningen i området. I så fall vil det, dersom verneverdiene blir tilstrekkelig ivaretatt, kunne gis tillatelser med virkning over lang tid. Forvaltningsmyndigheten har alminnelig veiledningsplikt i slike saker og det oppfordres til dialog mellom forvaltningsmyndighet og netteier om hvordan transportbehov og verneverdier kan ivaretas. De vesentligste delene av en transportplan bør fremgå som vilkår i tillatelsen. Det legges til grunn at forvaltningsmyndigheten vil forlenge gitte tillatelser dersom forutsetningene ikke er endret.

Nødvendig motorferdsel i forbindelse med oppgradering og fornying av eksisterende kraftledninger gjelder andre typer tiltak enn ordinær drift og vedlikehold, og vil fortsatt måtte omsøkes etter verneforskriftens § 7 som tidligere.

Eventuell drift av fremtidige funn av mineralforekomster

Det er ikke påvist funn av drivverdige mineralforekomster innenfor de foreslåtte verneområdene. Verneforskriftene har forbud mot blant annet mineralutvinning. Regjeringen er opptatt av å legge til rette for fremtidig vekst i mineralnæringen. Områdene som foreslås vernet kan inneholde mineralforekomster som kan gi grunnlag for fremtidig verdiskaping og næringsutvikling. Det kan være fornuftig å gjennomføre kartlegging, målinger eller undersøkelser i et verneområde for å få informasjon om ressurser og geologi for vurdering av mulig utvinning utenfor verneområdene, eller utvinning innenfor verneområdene som ikke vil være i strid med vernet. Naturmangfoldloven gjør det mulig å søke om dispensasjon fra forbudene mot mineralvirksomhet. Vilklårene for å gi dispensasjon følger av naturmangfoldloven § 48 første ledd: *"Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig."*

Selv om vilklårene for å gi dispensasjon er svært strenge, er ikke mineralutvinning helt utelukket. Det er tre alternative vilkår for å gi dispensasjon, og to av de kan gi grunnlag for dispensasjon til utvinning av mineral. Det første vilkåret er dersom mineralutvinning *"ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig"*.

Regjeringen har i senere vedtak om vern av skog signalisert at underjordisk drift med åpning for uttak utenfor verneområdet kan etableres på en måte som oppfyller dette vilkåret. Dagdrift innenfor verneområdet er derimot neppe aktuelt etter dette alternativet. Dersom underjordsdrift med uttak utenfor verneområdet ikke er mulig, for eksempel på grunn av lang avstand mellom vernegrense og påvist funn, vil eventuell utvinning i dagbrudd måtte vurderes etter alternativet *"hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig"*. Unntaket for vesentlige samfunnsinteresser omfatter bare tungtveiende nasjonale hensyn. Departementet kan ikke utelukke at mineralressurser med et betydelig verdiskapingspotensial i enkelte tilfelle vil være en slik nasjonal interesse. Det skal imidlertid mye til. Samtidig er det også et vilkår at den nasjonale interessen må gjøre inngrep i verneområdet *"nødvendig"*. Dette betyr at man må vurdere om det er mulig å ivareta den nasjonale interessen på en annen måte, som ikke medfører inngrep i verneområdet, f.eks. bruk av underjordsdrift. Hensynet til verneverdiene vil være et tungtveiende argument for å finne andre løsninger.

Dersom forvaltningsmyndigheten kommer til at ett av vilklårene for å gi dispensasjon er oppfylt, beror det på forvaltningens skjønn om dispensasjon skal gis. Vurderingen skjer

innenfor rammen av alminnelige forvaltningsrettslige regler og retningslinjer og instruksjoner fra overordnet myndighet, som for eksempel naturmangfoldloven kapittel II. Omfanget, miljøvirkningen og nødvendigheten av de tiltak som det søkes dispensasjon for, vil ha betydning i vurderingen. Tilsvarende vil de hensyn som taler positivt for omsøkte tiltak, slik som blant annet verdiskapingspotensialet knyttet til tiltaket inngå i vurderingen. Forvaltningsmyndigheten bør også vurdere om det vil stride mot verneverdiene om tilsvarende dispensasjonssøknader blir innvilget i fremtiden. Det gjelder særskilte retningslinje for skjønnsutøvelse dersom vilkåret "vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig" anvendes. Disse følger direkte av naturmangfoldloven § 48 annet ledd.

Hogst av ved til hytter i verneområdet

I enkelte tilfeller er det under § 7 i forskriften åpnet for søknad om hogst av ved til eksisterende hytter i verneområdet. I skogreservater er det generelt et mål at skogen skal få utvikle seg mest mulig urørt av menneskelig aktivitet, også vedhogst. Derfor legges det primært til grunn at ved bør hogges utenfor verneområdet og kjøres inn til eksisterende hytter, men at det må gjøres en vurdering i hvert enkelt tilfelle om belastningen på verneområdet blir mindre om det tillates vedhogst rundt hyttene i verneområdet enn at veden blir transportert inn til hyttene gjennom verneområdet. Dersom det gis dispensasjon for hogst av ved til eksisterende hytter må det settes vilkår bl.a. om lokalisering og gjennomføring av hogsten, hogstmengde samt hvilke treslag som kan hogges, slik at verneverdiene i området ikke reduseres. Hogst skal uansett ikke skje i registrerte kjerneområder.

Motorferdsel på barmark

Det er i enkelte tilfeller i verneforskriftens § 7 åpnet for at det etter søknad kan gis dispensasjon til bruk av motorferdsel for ulike formål. Der hvor bestemmelsene ikke spesifiserer om slik transport skal skje med beltekjøretøy på snødekt mark, med lufttransport eller på barmark, skal det ved vurderingen av den enkelte dispensasjonssøknad legges til grunn at transporten fortrinnsvis bør skje med beltekjøretøy på snødekt mark eller med lufttransport. Transport på barmark er kun aktuelt når transport med beltekjøretøy på snødekt mark eller lufttransport er vanskelig gjennomførbart, og forutsetter at slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter.

Nødvendig transport av ved, materialer og utstyr til hytter

Enkelte verneforskrifter kan i § 7 ha bestemmelser som åpner for nødvendig transport av ved, materialer og utstyr til hytter. Det legges til grunn at slik transport fortrinnsvis bør skje på veier, eller alternativt med beltekjøretøy på snødekt mark, bl.a. fordi det her ofte er snakk om betydelig vekt som skal transporteres og betydelig potensialet for sporskader. Transport på barmark utenfor veier er aktuelt kun i enkelte spesielle tilfeller hvor transport med beltekjøretøy på snødekt mark ikke er mulig eller praktisk gjennomførbart, og dersom slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter. Dette må vurderes konkret i det enkelte tilfellet.

Beiting

Vedrørende beiting mener departementet det er uheldig hvis det i noen av unntakene i § 4 er et krav at tiltakene ikke skal skade verneverdiene, mens andre unntak ikke tar dette forbeholdet. Dette kan det skape tolkningstvil. Det ligger uansett som en forutsetning i

regelverket at aktiviteter eller inngrep i verneområdet ikke skal skade verneverdiene, jf. forskriften § 3 første ledd. Departementet ser imidlertid at bestemmelsene også skal gi praktisk informasjon til grunneiere og andre om at det av hensyn til verneverdiene er behov for særskilte hensyn, og at det er derfor i visse tilfeller er hensiktsmessig at dette fremgår av unntaksbestemmelsene. Det kan for eksempel være verneområder som er særlig sårbare for enkelte typer påvirkninger, for eksempel høyt beitetrykk i raviner og sumpskog og sårbare vegetasjonstyper. Departementet foreslår derfor at det i disse tilfellene bare gis unntak for "skånsom beiting".

Utsetting av saltstein og oppsetting av gjerder

Hvis det oppstår behov i framtida som ikke er regulert i den enkelte forskrift, kan slike tiltak vurderes etter forskriftens generelle dispensasjonsbestemmelse i § 8. KLD legger imidlertid til grunn at selv om nåværende grunneier ikke har sett behov for utsetting av saltstein eller oppsetting av gjerder kan behovet endre seg i framtida, og det kan da være hensiktsmessig at dette er omtalt i forskriftene. Forutsetningen er at tiltakene kan gjennomføres uten å skade verneverdiene. Saltsteiner tiltrekker seg både husdyr og hjortevilt og kan lokalt føre til betydelig tråkkslitasje og gjødselpåvirkning omkring saltsteinene. Også gjerder kan føre til tråkkslitasje. For enkeltområdene i denne vernesaken legges følgende til grunn for å ivareta natur som er sårbar for slitasje og tråkk som kan følge av utsetting av saltstein og oppsetting av gjerder:

- For områder vurdert som relativt robuste mht. slitasje og tråkk og samtidig av en viss størrelse tas inn et punkt i forskriften om utsetting av saltstein under § 4, og under § 7 et punkt om oppsetting av gjerder i forbindelse med beiting samt et punkt om nødvendig motorferdsel i forbindelse med utsetting av saltstein og oppsetting av gjerder.
- For enkelte områder som har innslag av sårbar natur mht. slitasje og tråkk er punktet om utsetting av saltstein plassert under § 7, da man må kunne sikre bl.a. at plassering av saltstein ikke skjer i sårbare områder.
- For små områder som er sårbare for slitasje og tråkk er nevnte punkter ikke tatt inn i forskriften. Her kan også saltstein og gjerder oftest plasseres utenfor områdene.
- Det er også lagt vekt på om beiting er aktuelt, eksempelvis i svært bratt terreng.

Kulturminner og kulturmiljøer

Det forutsettes et tett samarbeid mellom kulturminnemyndighetene og naturforvaltningsmyndighetene i enkeltsaker om kulturminner og kulturmiljøer innenfor de foreslåtte verneområdene. Istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av både fredete og ikke-fredete kulturminner skal skje på en slik måte at både natur- og kulturminneverdier ivaretas på best mulig måte. Slike tiltak avklares derfor med forvaltningsmyndigheten for verneområdene, slik at verneverdiene ikke forringes. Forskriftenes punkter om kulturminner og kulturmiljøer er kun en presisering av kulturminnelovens bestemmelser, som også gjelder innenfor de foreslåtte verneområdene. Klima- og miljødepartementet vil understreke at inngrep i, istandsetting og skjøtsel av kulturminner og kulturmiljøer som er fredet i medhold av kulturminneloven, bare kan skje etter tillatelse fra kulturminnemyndighetene.

Forholdet til matloven

I de spesielle tilfeller hvor det er behov for å sette inn tiltak etter lov av 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) vil dette kunne dispenseres for

etter de generelle dispensasjonsbestemmelsene i verneforskriften. En eventuell dispensasjon skal iverksettes uten opphold i henhold til de tiltak loven krever.

Sykling på veier og stier

Det er generelt åpnet for sykling på eksisterende veier og stier, unntatt hvis verneverdiene i området er vurdert som sårbare for slik påvirkning. Dette i samsvar med Meld. St. 18 2015-2016 *Friluftsliv*. I områder uten stier eller veier er sykling følgelig ikke tillatt.

Idrettsarrangementer og andre arrangementer

Formuleringen om arrangementer i § 3, som tidligere hadde ordlyden "*Bruk av naturreservatet til idrettsarrangementer og andre større arrangementer er forbudt*" er endret til ordlyden "*Bruk av naturreservatet til større arrangementer er forbudt.*" Denne formuleringen omfatter både idrettsarrangementer og andre arrangementer, og avgrensningen til større arrangementer gjelder uansett type arrangement.

Unntak for militær operativ virksomhet

Reglene om ferdsel i verneforskriftene er ikke til hinder for gjennomføring av militær operativ virksomhet. Militær operativ virksomhet omfatter normalt ikke øvingsvirksomhet. I praksis gjelder det likevel et unntak fra dette igjen ved såkalt "utrykningsøvelser med militære styrker". Klima- og miljødepartementet legger til grunn at "Beredskapstiltak, herunder utrykningsøvelser med militære styrker" er en del av militær operativ virksomhet, slik det fremgår av St. meld. 62 (1991-92), s. 47. Med utrykningsøvelser skal forstås øvelser som har til hensikt å trene/øve Forsvarets beredskap. Dette i motsetning til annen øvingsvirksomhet med øvingsmål som ikke er direkte knyttet til beredskapstiltak. Det er å bemerke at både planlegging, forberedelse og gjennomføring av aktiviteten er omfattet av unntaket. På grunn av hastepreget i denne type aktivitet kan det være mer krevende å planlegge og hensynta restriksjonsområder som f.eks. verneområder.

KLD legger for øvrig til grunn at forvaltningsmyndigheten og Forsvaret oppretter dialog om planlagt aktivitet som vil kunne berøre verneområdene.

Forvaltningsmyndighetene skal vurdere om det er behov for å søke tillatelse eller ikke avhengig av hvordan verneforskriften er utformet. KLD viser for øvrig til brev 3. april 2019 til verneområdestyrer og statsforvaltere om forståelsen av begrepet militær operativ virksomhet.

Annet

Utover endringer nevnt over har KLD foretatt mindre justeringer i forskriftene, i hovedsak av teknisk art. KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratets vurderinger i kap. 8.

9. Merknader til det enkelte område

Nedenfor er gjengitt sentrale opplysninger om saksbehandlingen for enkeltområdene, viktige høringsinstansers hovedsynspunkter og hovedinnholdet i vurdering og tilråding fra statsforvalterne, Miljødirektoratet og KLD. For detaljert omtale av de samme tema samt lister over høringsinstanser vises til Miljødirektoratets tilråding samt til aktuelle tilrådingen fra statsforvalterne. Verneverdiene i enkeltområder er beskrevet i tilrådingen fra Miljødirektoratet. Under "Inngrep og påvirkning" oppgis tekniske inngrep der det finnes

slike, og i tillegg forekomst av f.eks. fremmede arter. Der det ikke er gjengitt høringsuttalelser er det ikke kommet uttalelser av vesentlig betydning for vedtaket i saken.

Felles omtale for område nr. 1 og 2 i Møre og Romsdal fylke

Generelle høringsuttalelser

Norsk Bergindustri understreker at det er viktig å undersøke områdets eventuelle geologiske forekomster før vedtak fattes. Vernevedtak kan føre til at man beslaglegger ressurser som kan være lokalt, regionalt, nasjonale eller globalt viktige, uten at disse er kartlagt før vedtak fattes. Norsk Bergindustri anmoder om at det tas høyde for forekomster som ikke er omfattet av drift i dag, men som kan være aktuelle for uttak i framtiden.

Statsforvalteren viser til at et vern vil hindre uttak av mineralressurser. Det er ikke forhold, verken i plansammenheng eller på annet vis, som tilsier at områdene er aktuelle for mineraluttak. Statsforvalteren legger vekt på at DMF ikke har merknader.

1. **Brøskjahagan naturreservat i Surnadal kommune, Møre og Romsdal**

Totalareal 473 dekar hvorav 385 dekar produktiv skog.

Hovedsynspunkter i høringen

Forsvarsbygg og Møre og Romsdal fylkeskommune har ikke merknader til verneforslaget. NVE kjenner ikke til at det er konflikter knyttet til vern av området, viser til at Svorka Energi AS har områdekonsesjon, men skriver samtidig at det ikke finnes eksisterende nett i eller nær verneforslaget. NVE er positiv til at Svorka Energi AS og Statnett står på høringslista, og forventer at disse vil uttale seg hvis det er konflikt med deres interesser.

Språkrådet og Kartverket støtter bruk av navnet Brøskjahagan, som er vedtatt skrivemåte.

Statsforvalteren tilrår at området vernes i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Brøskjahagan naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Brøskjahagan naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

2. **Skåraura naturreservat i Vanylven kommune, Møre og Romsdal**

Totalareal 499 dekar hvorav 361 dekar produktiv skog.

Inngrepsstatus: Det er noe spredning av platanlønn inn i området, samt at det står noen talls sitkagraner innenfor verneforslaget.

Hovedsynspunkter i høringen

NVE gjør oppmerksom på at Mørenett AS har konsesjon i området. Det går en 22 kV distribusjonslinje langs Syvdefjorden, og linjen ligger langs, eller nært grensen på det foreslåtte verneområdet. NVE ber derfor om at standardbestemmelser for nett inkluderes i forskriften, slik at Mørenett kan drifte og vedlikeholde nettet som nødvendig. Mørenett AS skriver at de har en høgspenst luftlinje som går langs kanten på sørsiden av det

foreslåtte verneområdet. De må kunne utføre nødvendig vedlikehold og rydding langs linja. Vanlig ryddebelte er 16 meter. I tillegg må en kunne fjerne større trær på utsida av ryddebeltet, dette er ofte trær som står på oppsiden av linja i bratt terreng.

Kartverket foreslår at navet endres til *Skåraura*.

En grunneier foreslår at feltet med sitkagran og platanlønn i nedre del av reservatet blir hogd, slik at man hindrer videre spredning av disse treslagene oppover i området. Samtidig vil hasselskogen få mulighet til å spre seg ytterligere ned mot sjøen.

Statsforvalteren er enig med Kartverkets vurdering og tilrår å endre navnet til *Skåraura*. Det er aktuelt å fjerne sitkagran og platanlønn for å hindre videre spredning av disse treslagene og samtidig legge bedre til rette for hasselskogen.

Statsforvalteren mener at høyspentledningen ligger så langt fra verneforslaget at det ikke vil være noen reell konflikt knyttet til nødvendig drift og vedlikehold, men Statsforvalteren har likevel valgt å ta hensyn til innspill fra NVE og Mørenett AS og tilrår derfor å legge inn standardformuleringer knyttet til drift og vedlikehold.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift som beskrevet og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av *Skåraura* naturreservat.

Klima- og miljødepartementet understreker at snarlig fjerning av sitkagran og platanlønn i verneområdet er viktig. KLD slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at *Skåraura* naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

3. **Berdalen naturreservat i Lærdal kommune, Vestland**

Totalareal 2794 dekar hvorav 2472 dekar er produktiv skog.

Hovedsynspunkter i høringen

Lærdal kommune er positiv til verneplanen, og tilrår at det i verneforskriften blir nedfelt rett til merking og skilting etter norsk standard for stimerking.

NVE uttaler at et naturreservat i Berdalen ikke vil påvirke potensielle eksisterende eller planlagte energi- eller vassdragsanlegg som NVE har kjennskap til. Lærdal Energi AS er områdekonsesjonær og kjenner området best.

WWF er positive til opprettelsen av Berdalen naturreservat. Det vil kanskje være mulig å utvide reservatet nedover, da det er registrerte naturtypelokaliteter utenfor verneforslaget.

Statsforvalteren viser til at det vil være mulig å merke stier som er avmerket på vernekartet. En forvaltningsplan for området vil kunne omtale dette mer detaljert. Oppsetting av informasjonsskilt er aktuelt for området som ligger nær Lærdal sentrum. Statsforvalteren har gjort noen mindre justeringer av formuleringer i forskriften. Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Berdalen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Berdalen naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

4. Nedre Timenes naturreservat (utvidelse) i Kristiansand kommune, Agder

Utvidelse 397 dekar hvorav 370 dekar produktiv skog. Nytt totalareal 2249 dekar.

Inngrep: 110 kV og 22 kV kraftledninger går gjennom eksisterende verneområde.

Hovedsynspunkter i høringen:

Agder fylkeskommune gir tilslutning til forslaget. Vern av skog bidrar til å oppfylle flere av FN sine bærekraftsmål, spesielt mål nr. 15 om å beskytte, gjenopprette og fremme bærekraftig bruk av økosystemer, sikre bærekraftig skogforvaltning, stanse og reversere landforringelse samt stanse tap av artsmangfold. Det legges vekt på at bærekraftsmålene også er lagt til grunn for Regionplan Agder 2030 – en bærekraftig region med lave utslipp og gode levekår. Under målet om verdiskaping basert på bærekraftig bruk av naturressurser skal følgende hensynet ivaretas: Landskap, naturmangfold, friluftsområder, landbruksområder og kulturmiljø. Nedre Timenes naturreservat ligger tett på Sørlandsparken med store terrenginngrep. Utvidelsen av naturreservatet vil bidra til å styrke alle de hensyn som er nevnt her.

Kristiansand kommune peker på at utvidelsesområdet i Nedre Timenes naturreservat er uregulert og avsatt til LNF-område med hensynssone friluftsliv i kommuneplanens arealdel. Hensynssonen tydeliggjør at området er definert som en del av marka i Kristiansand kommune. Kommunen viser videre til sin uttalelse til oppstartsmeldingen, der de var positive til den foreslåtte utvidelsen av naturreservatet. Kommunen fremhever de store friluftinteressene i området, og mener at forslag til vernebestemmelser ivaretar hensynet til friluftinteressene i området.

Grunneiere i utvidelsesområdet ønsker at navnet på naturreservatet endres til *Nedre Timenes og Lykkedrang naturreservat*. Man er positive til at eksisterende skogsveier til Nygård og Roksheia fremdeles kan brukes som tur- og sykkelvei, det er ønskelig at veiene kan holdes åpne for å unngå gjengroing slik at de kan brukes som turstier også i fremtiden. Språkrådet gjør oppmerksom på at eksisterende reservatnavn ikke er registrert i SSR.

Statsforvalteren har forståelse for at grunneierne ønsker å inkludere gårdsnavnet Lykkedrang i navnet på det utvidede naturreservatet. Søk i eiendomsregisteret viser at gårdsnavnet Lykkedrang ligger noe lenger sør og ikke er omfattet av det utvidede verneområdet. Statsforvalteren mener derfor at «Nedre Timenes» også er dekkende for utvidelsesområdet og vil derfor tilrå at eksisterende navn på naturreservatet videreføres. Etter avtale med Statens Kartverk har Statsforvalteren også meldt inn navnet på eksisterende naturreservat til SSR.

Stier som er etablert og er i bruk ved vernetidspunkt skal kunne benyttes som før, også etter vernevedtak. Dette innebærer at merking og rydding av disse stiene vil kunne foregå som tidligere. Sykling vil kun være tillatt på den nordlige delen av Nygårdsveien, innenfor eksisterende naturreservat, jf. utkast til forvaltningsplan. Det legges opp til bålrensning på nærmere anvist bål plass og da med medbragt ved.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår utvidelse av Nedre Timenes naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Nedre Timenes naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

Felles omtale for område nr. 5-8 i Vestfold og Telemark fylke

Generelle høringsinnspill

Riksantikvaren viser til kulturminneforvaltningen i fylkeskommunen.

NJFF Telemark uttaler at så langt de kan se, ivaretar forslaget til verneplan i hovedsak NJFF Telemark sine interesser. De har likevel et par innvendinger til forslaget, også ment som et generelt forslag til andre, kommende verneforskrifter.

- §4d: NJFF Telemark ønsker at «midlertidige, mobile jakttårn» bør være tillatt til jakt på alle arter.

- Se på en sammenslåing av de to bokstavene i §4c og § 4e, med et tillegg. F.eks.: §4c. *Jakt, fangst, felling, fiske og annet uttak av vilt og fisk etter enhver tid gjeldende lovverk.*

Statsforvalteren forholder seg til gjeldende standardformuleringer for forskrifter. Det er opp til Miljødirektoratet om forskriftene skal endres.

5. **Korseikåsen naturreservat (utvidelse) i Porsgrunn kommune, Vestfold og Telemark**
Utvidelse 257 dekar hvorav 250 dekar produktiv skog. Nytt totalareal 264 dekar.

Inngrep: Det går en traktorvei og en sti gjennom området i sør.

Hovedsynspunkter i høringen:

NVE gjør oppmerksom på at Skagerak nett AS har områdekonsesjon i verneforslaget. Så langt NVE kjenner til finnes det ingen nett innenfor verneforslaget. NVE forutsetter at nettselskapene uttaler seg om eventuelle konflikter med eksisterende og fremtidige nettplaner. I nærheten av utvidelse av Korseikåsen naturreservatet har Skagerak fått konsesjon til en 132 kV – luftledningen Meen - Solum – Dolven. NVE registrerer at Skagerak Nett og Statnett er på høringslisten.

Skagerak Nett AS orienter om at verneplanen ikke er i konflikt nettselskapets eksisterende eller planlagte anlegg. Korseikåsen naturreservat ligger i nærheten av 132 kV kraftledningen Meen – Solum – Dolven (strekningen Omslandsmyra – Solum), der Skagerak Nett har anleggskonsesjon og er eier og driver av kraftledningen. Utvidelse av Korseikåsen naturreservat slik det er skissert skaper ikke konflikt for Skagerak Nett sitt behov for sikker drift og vedlikehold av nevnte kraftledning.

Naturvernforbundet v/ Skogutvalget støtter forslaget. Området ser ut til å fange opp kjente naturverdier unntatt en mindre del av naturtypelokaliteten som ligger i Larvik kommune.

Statsforvalteren viser til at når det gjelder uttalelsen fra NVE har Skagerak Nett svart på spørsmålet om kraftlinje øst for planlagt naturreservat. Kraftlinjen vil ikke komme i konflikt med verneområdet.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift som beskrevet og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår utvidelse av Korseikåsen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Korseikåsen naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

6. **Skitnebufjellet naturreservat i Notodden kommune, Vestfold og Telemark**

Totalareal 1128 dekar hvorav 1092 dekar produktiv skog.

Inngrepsstatus: Det går to traktorveger inn i området.

Hovedsynspunkter i høringen

NVE viser til at Skitnebufjellet ligger nær reguleringsmagasinet Tinnsjø. Det er allerede vernet flere områder helt ned til HRV til dette magasinet. NVE vurderer derfor at verneforslaget ikke skaper ytterlig konflikt for reguleringen. Everket AS har områdekonsesjon. Så langt NVE kjenner til finnes ingen nett i verneforslaget. NVE har generelt ikke detaljert kjennskap til nettselskapenes planer for distribusjonsnettet, og forutsetter at nettselskapene uttaler seg om eventuelle konflikter med eksisterende og fremtidige nettplaner.

Skagerak Nett AS orienter om at verneplanen ikke er i konflikt med deres interesser.

Naturvernforbundet v/ Skogutvalget støtter opprettelsen av naturreservater. Skitnebufjellet, som er svakt regionalt verdifullt, er en mindre del av det nasjonalt verdifulle området Koplansåsen-Raua. Avgrensningen ser ut til å inkludere det som er av kjente naturverdier på eiendommen som har tilbud skog. Naturvernforbundet håper reservatet senere kan utvides til å sikre store nasjonale naturverdier i Koplansåsen-Raua, og ber Statsforvalteren selv ta initiativ overfor aktuelle skogeiere for å få i gang dialog om mulighetene.

Norges Skogeierforbund påpeker at inntegna traktorveger må justeres litt. Det bes også om at det tas inn et punkt under §6 i forskriften om at det skal være tillatt å vedlikeholde og bruke traktorveger som er tegnet inn på vernekartet i forbindelse med storviltjakt.

Statsforvalteren viser til at når det gjelder uttalelsen fra Norges Skogeierforbund foreslår Statsforvalteren at det legges inn et nytt punkt e) om dette i unntaksbestemmelsene i § 4. Uttransport av felt elg og hjort er det åpnet for i § 6 b.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratet viser til at det etter høringen er tatt inn 195 dekar. Optimalt burde denne endringen vært med i høringen, men direktoratet velger å tilrår området med endringen i vernekartet. Tilleggsarealet ligger midt inne i det opprinnelige forslaget og sørger for at området får bedre og mer naturlig arrondering. Endringen berører ingen andre eiendommer eller interesser.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår vern av Skitnebufjellet som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at verneforslaget ikke berører reguleringsmagasinet Tinnsjø. KLD slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Skitnebufjellet naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

7. **Bjønnestille naturreservat i Notodden kommune, Vestfold og Telemark**

Totalareal 1417 dekar hvorav 1340 dekar produktiv skog.

Inngrep: Flere traktorveger, en telefonkabel går gjennom området i vest.

Hovedsynspunkter i høringen

NVE uttaler at Bjønnestille naturreservat grenser nært til reguleringsmagasinet Follsjå. Follsjå brukes til kraftproduksjon og er eid av Sunnhordland kraftlag AS. NVE ber om at konsesjonseieren blir orientert om verneforslaget, slik at de kan komme med innspill om nødvendig tilpasning av verneforslaget og hvorvidt det er aktuelt med heving av HRV i fremtiden. NVE gjør oppmerksom på at Everket AS har områdekonsesjon.

Skagerak Nett AS orienter om at verneplanen ikke er i konflikt deres interesser.

Naturvernforbundet ser det som gledelig at man har oppnådd enighet med grunneiere om vern av de tre foreslåtte områdene i Notodden kommune. Stortinget vedtok i 2016 at 10 prosent av skogen i Norge skal vernes. Det fordres med andre ord stor aktivitet på dette området om målet skal nås. NVT understreker likevel at det er svært viktig at prosessen legges opp slik at det er de aller viktigste skogområder med høyest verneverdi som prioriteres og som vernes først. Bjønnestille er del av den lavereliggende Follsjå-skogen, men har først og fremst regional verdi og har dermed en noe svakere verneverdi enn de beste arealene i landskapet rundt Follsjå. Men Naturvernforbundet ser det som positivt at det blir fredet, spesielt med funksjon som et suppleringsområde til de mer verdifulle arealene. Men det er viktig for oss å presisere at vern av Bjønnestille ikke erstatter et videre vern av de viktigste vernekandidatene Rundt Follsjå, men heller supplerer disse. Norges Skogeierforbund har hatt innspill til verneforskriften knyttet til behov for restaurering av freda og verneverdige hus på eiendommen. Dette dreier seg om hus som er noen av de eldste i landet. I et evighetsperspektiv kan det bli behov for restaurering av hus som i dag er verneverdige, inkludert også å kunne kjøre ut aktuelle trær. Videre går det en eldre telefonledning gjennom deler av eiendommen. Strekket er ca. 650 meter i reservatet. Det bes om at det tas inn i forskriften at traseen kan brukes og vedlikeholdes etter standard formulering tilsvarende kraftledninger.

Statsforvalteren viser til at når det gjelder uttalelsen fra NVE så ble høringsdokumentene for Bjønnestille naturreservat videresendt til Sunnhordaland kraftlag AS som konsesjonshaver slik det ble bedt om. Det kom ikke inn uttalelse.

Når det gjelder uttak av furu til restaurering av freda bygninger på eiendommen til tilbyder, så tas det inn en mulighet for å søke om dette etter §7 i) i forskriften. Statsforvalteren mener imidlertid at det i utgangspunktet bør forsøkes å finne egnet furu til dette formålet andre steder på egen eiendom. Uttak innenfor verneforslaget bør skje som siste utvei dersom egnet trevirke ikke blir funnet utenfor. Videre bør uttaket skje på snøføre om vinteren for å unngå skade fra motorisert kjøretøy på terrenget i verneområdet. Det åpnes derfor i tillegg for å søke om bruk av motorisert kjøretøy knyttet til dette uttaket dersom det skjer innenfor vernegrensene (§ 7). Type motorisert kjøretøy må derfor begrenses til f.eks. ATV med belter eller liten beltetraktor.

Linje for telekabel blir lagt inn i vernekartet. Statsforvalteren er imidlertid usikker på hvor viktig det er med ordlyden «fornyelse» i sammenheng med en telekabel dersom det er knyttet til nettet for fasttelefon. Nettet for fasttelefon er under utfasing og det bør derfor utelates i forskriften. Det legges inn standard unntaksbestemmelse i § 4 k) gjeldene for kraftlinjer og det gis videre åpning for motorferdsel til dette formålet etter søknad i § 7 j) i forskriften. Det blir opp til Miljødirektoratet å gjøre en endelig vurdering av disse forholdene i forskriften.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift og vernekartsom beskrevet.

Miljødirektoratet er enig med Statsforvalteren om at det ikke er nødvendig å ta inn alle unntaksbestemmelsene knyttet til vedlikehold av kraftledninger i forskriften for å ivareta vedlikehold av telefonkabel. Vi tilrår derfor en endring av § 7 k til *drift og vedlikehold, samt istandsetting ved akutt utfall på eksisterende telekabel*.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Bjønnestille naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at foreslått verneområde ikke ligger helt inntil reguleringsmagasinet Follsjå, men er adskilt av bl.a. en bilveg. For øvrig er det langs Follsjø betydelig bebyggelse og infrastruktur som bl.a. offentlig veg, slik at heving av HRV ventelig er uaktuelt.

Når det gjelder uttak av enkelttrær av furu til restaurering av fredete bygninger på eiendommen, viser KLD til at slik hogst i utgangspunktet ikke er ønskelig i naturreservater hvor verneformålet er knyttet til gammel skog slik som i dette tilfellet. KLD forutsetter at de føringene Statsforvalteren har nevnt over legges til grunn, bl.a. om at hogst av enkelttrær av furu innenfor verneområdet kun bør skje som siste utvei dersom egnet trevirke ikke blir funnet utenfor verneområdet. Det legges også til grunn at evt. uttak i naturreservatet vil være av meget begrenset omfang, jf. at formuleringen i forskriften § 7 i lyder "*Begrenset uttak av enkelttrær av furu....*".

KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår at Bjønnestille naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8. Muttjønn naturreservat i Notodden kommune, Vestfold og Telemark

Totalareal 1298 dekar hvorav 1235 dekar produktiv skog.

Inngrep: Det går traktorvei inn i området fra nord. Ved Øvre Muttjern står en gapahuk.

Hovedsynspunkter i høringen

NVE har ingen merknader til området. NVE gjør videre oppmerksom på at Everket AS har områdekonsesjon. NVE kjenner ikke til at det fins nett i området. NVE forutsetter at nettselskapene uttaler seg om eventuelle konflikter med eksisterende og fremtidige nettplaner. Skagerak Nett AS orienter om at verneplanen ikke er i nettselskapets interesser.

Naturvernforbundet i Telemark (NVT) ser det som gledelig at man har oppnådd enighet med grunneiere om vern av de tre foreslåtte områdene i Notodden kommune. Stortinget vedtok i 2016 at 10 prosent av skogen i Norge skal vernes. NVT understreker likevel at det er svært viktig at prosessen legges opp slik at det er de aller viktigste skogområder med høyest verneverdi som prioriteres og som vernes først. Muttjønn er 1/10 av Ramsås-Heaområdet og er en nasjonal viktig skog. Det er en del av den viktige Follsjå-skogen, som huser en stor andel lavereliggende furunaturskog av internasjonal verdi. Det aktuelle verneområdet er bare en liten bit av et større sammenhengende område med stor artsrikdom og unike verdier. Statsforvalteren bør initiere til at alle arealene med nasjonale/internasjonale skogområder i Follsjå-landskapet blir vernet.

Naturvernforbundet ved skogutvalget skriver at området er det eneste tilbudte området i de lavereliggende unike furuskogene i Notodden som er nasjonalt verdifullt. De andre områdene har lavere naturverdier. Det er derfor spesielt viktig at området på en god måte fanger opp kjente naturverdier, særlig da det ligger innenfor det internasjonalt verdifulle

området Ramsås-Hea. På samme eiendom, og særlig mot vest og nordvest fortsetter store dokumenterte naturverdier som også bør inkluderes i verneområdet hvor det er gjort en rekke funn av nær trua og trua arter. Dette arealet er svært viktig at inkluderes i et framtidig verneområde. Naturvernforbundet håper at vernet på et senere tidspunkt også kan utvides til å inkludere de store dokumenterte naturverdiene på eiendommen i nord.

Statsforvalteren tilrår navnet *Murtetjern*, men henviser til pågående navnesak. Det er gjort noen mindre justeringer på avgrensingen etter høring, ved at arealer er tatt ut. Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift i samsvar med høringsforslaget og endringer i vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratet viser til at Kartverket i vedtak 26. januar har vedtatt bruk av *Muttjønn* for naturnavnene Øvre og Nedre Muttjønn i området. Miljødirektoratet endrer navnet på området og tilrår bruk av Muttjønn i samsvar med Kartverkets vedtak. Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Muttjønn naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Muttjønn naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

9. **Rudsbekken naturreservat i Nesbyen kommune, Viken**
Totalareal 505 dekar hvorav 505 dekar produktiv skog.

Inngrep: Det går noen gamle hesteveier i området.

Hovedsynspunkter i høringen

Viken fylkeskommune er positive til frivillig vern, og finner at hensyn til næring, kulturminner, miljø og friluftsliv er godt ivaretatt i høringsforslaget.

Bane NOR, Statens Vegvesen, Språkrådet og Forsvarsbygg har ikke merknader.

NVE opplyser at Hallingdal kraft nett har områdekonsesjon, og forventer at de vil gi egen uttalelse. Glitre Energi Nett eier en 66 kV regionallinje nær vernegrensen. De viser til deres innspill til oppstartsmelding og ber Statsforvalteren ta kontakt med Glitre Energi Nett for å avklare hvilke bestemmelser som eventuelt må inn i forskriften for å ivareta behov knyttet til drift, vedlikehold og oppgradering av nettanlegget. NVE mener det som et minimum bør vurderes å ta inn i § 4 følgende: «drift og vedlikehold, samt nødvendig istandsetting ved akutt utfall, på eksisterende energi- og kraftanlegg i og inntil verneområdet.» Dette for å ta høyde for at noe av arbeidet med kraftlinjen vil kunne skje inne i verneområdet, for eksempel linjerydding.

NVE opplyser også at Bane NOR eier transformatorstasjonen JBV Nesbyen utenfor det foreslåtte området, og viser til deres uttalelse om hvorvidt det vern vil komme i konflikt med drift og vedlikehold av denne.

Statnett har ingen merknader til verneforslaget, men påpeker feil i foreslått verneforskrift, som viser til Nes kommune i § 2 første punktum, og ikke Nesbyen kommune.

DMF opplyser om et forekomstområde for løsmasser i form av sand og grus på Haugeplassen, omtrent 50 m fra det foreslåtte verneområdet. Forekomstområdet er vurdert til lokalt viktig, men DMF vurderer ikke vern for å være til hinder for videre utnyttelse her.

Norsk Bergindustri anmoder Statsforvalteren å ta høyde for forekomster av mineralske råstoffer som ikke er omfattet av drift, men som kan være aktuelle for uttak i fremtiden. Sand-, grus- og pukkforekomster er registrert i og omkring det foreslåtte området, og de

ber derfor om at området ikke vernes.

Statsforvalteren vurderer, basert på befaring av området og vurderinger på kart, at verneforslaget ikke kommer i konflikt med energianlegg eller at det er behov for unntak i verneforskriften knyttet til dette slik NVE ber om. Statsforvalteren vurderer derfor at det er tilstrekkelig avstand til de aktuelle anleggene. Det er heller ikke mottatt merknader fra Glitre Energi eller Bane Nor til verneforslaget.

Når det gjelder mineralinteresser i området vises det til uttalelse fra DMF som mener vern ikke vil være til hindre for videre utnyttelse av det registrerte forekomstområdet.

Forskriften er rettet slik at kommunenavn er korrekt.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift som beskrevet og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Rudsbekken naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Rudsbekken naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

10. **Austadmarka naturreservat i Drammen kommune, Viken**

Totalareal 1585 dekar hvorav 1257 dekar produktiv skog.

Inngrep: Grunneier har opplyst om to gruveskjerp i verneforslaget. Området er mye brukt til friluftsliv og har bl.a. skiløyper, lysløyper, informasjonsskilt, benker, gapahuk og utsiktstårn. Det går en skogsbilvei gjennom området. Det er en speiderhytte i området i sørvest og en privat hytte i vest.

Hovedsynspunkter i høringen

Viken fylkeskommune er positive til frivillig vern, og finner at hensyn til næring, kulturminner, miljø og friluftsliv er godt ivaretatt i høringsforslaget.

Bane NOR, Forsvarsbygg, Språkrådet og Statens Vegvesen har ikke merknader.

NVE opplyser om et 50 kV nettanlegg i området og at Glitre Energi Nett har områdekonsesjon. De viser til deres uttalelse til oppstartsvarsel. NVE ser at deler av standardbestemmelsene for nettanlegg er på plass i verneforskriften, men at utkastet mangler bestemmelser om fornyelse av nettanlegg i § 4 (generelle unntak fra vernebestemmelsene) og § 7 (spesifiserte dispensasjonsbestemmelser). De mener dette må tas inn i verneforskrift for å sikre at interessene til områdekonsesjonær blir fullstendig ivaretatt. NVE gjør også oppmerksom på at forskriften forutsetter at det trenges dispensasjon for motorferdsel ifm. drift og vedlikehold. For å få unntak til en slik motorferdsel må nettselskapet sørge for at kravene er oppfylt, dvs. at det brukes etablerte traseer og at disse må være merket på kartet. NVE ber om at forskriften presiserer at standardbestemmelsene for energi- og kraftanlegg gjelder i og inntil verneområdet.

Drammen kommune er positive til oppretting av verneområde, men ønsker avklaringer mht. forskrift. Kommunen viser til § 4 bokstav k i utkast til verneforskrift. De reiser spørsmål om fjerning av trær langs skiløype, dryppsonhogst, og trær som utgjør en overhengende fare for turvei og ledningstrekk i lysløype, vil være tillatt etter paragrafens ordlyd. Ved dryppsonhogst hender det at man må mange meter unna selve løypetraseen for å ta ut enkeltrær som ligger bøynd av snøen ned i skiløypetraséen. Dersom det må søkes

om dispensasjon for dette mener kommunen at det er en fordel om det blir innlemmet enten i § 4, eller i § 7. De påpeker også at det ofte er nødvendig å bruke andre motoriserte fremkomstmidler enn løypemaskin, som ATV og snøscooter, for oppsyn, vedlikehold og drift av skiløypene. Dette gjelder særlig når løypemaskin havarerer eller det er mye trefall i skisesongen. Kommunen håper disse behovene kan bli hensyntatt i forskriftens generelle unntaksbestemmelser eller spesifiserte dispensasjonsbestemmelser.

Drammen Friluftsforum (DF) mener forslaget til forskrift ikke i tilstrekkelig grad hensyntar friluftsliv, og viser til oppdatert forskriftsmal fra Miljødirektoratet. De ønsker ikke at vernet legger for strenge rammer på aktiviteter som telting, orientering, sykling, skiløping, og at nødvendige unntaksbestemmelser for å kunne legge til rette for friluftaktiviteter kommer til uttrykk i forskriften. De er bekymret for at verneforskriften slik den er formulert vil ramme orienteringsidretten i området. DF mener også enkelte aktiviteter og arrangementer må tillates, jfr. ny forskriftsmal der det er presisert at forbudet mot større arrangementer ikke er ment å regulere ordinær turvirksomhet i grupper. Orientering mener de bør unntas forbudet med inntil to større arrangementer i året.

Idrettsforeningen Hellas er positive til forslaget. Deres aktivitet i området er begrenset til turorientering, som de ønsker blir nevnt i verneforskriftens unntaksbestemmelser.

DMF melder om tre registreringer av jern- og basemetaller innenfor og langs den foreslåtte grensen, men de er ikke tilstrekkelig studert eller vurdert for betydning som ressurs. Vern vil potensielt legge hinder for fremtidig utnyttelse av en metallforekomst, men DMF mener tilgjengelige opplysninger om forekomstene ikke gir dem grunnlag til å be om at området unntas fra vern.

Norsk Bergindustri anmoder Statsforvalteren å ta høyde for forekomster av mineralske råstoffer som ikke er omfattet av drift, men som kan være aktuelle for uttak i fremtiden. De melder at det er registrert forekomster av både jern- og basemetaller i og omkring det foreslåtte verneområdet, og ber derfor om at området ikke vernes.

Statsforvalteren vil etter at området er vernet se nærmere på om det er aktuelt med restaurering av myra rundt Austadtjern.

Statsforvalteren viser til registrerte mineralforekomster i området. Samtidig vises det til de registrerte naturverdiene i området, og at det ikke er kommet informasjon om at det er konkrete planer om utnyttelse av de forekomstene eller det er gitt at et vern vil være til hinder for utnyttelse av forekomstene dersom dette kan foregå uten inngrep innenfor det foreslåtte verneområdet. På bakgrunn av dette mener Statsforvalteren at de potensielle mineralinteressene ikke gir grunnlag for å unnta området for vern.

I området ved Hellashytta er det gjort en avveining mot bruken av området og graden av inngrep, og Statsforvalteren velger å opprettholde forslag til avgrensning. For øvrig er den tidligere registrerte naturtypen i området endret/reduert i den nye kartleggingen som er foretatt, slik at hele naturtypen nå er innenfor verneforslaget slik det foreligger. Dette er imidlertid ikke oppdatert i Naturbase enda.

Statsforvalteren er klar over at dette er et viktig område for friluftsliv og idrett, og har i løpet av verneprosessen tilpasset verneforskriften innenfor rammene Statsforvalteren har og den bruken som er av området. De fleste aktiviteter vil kunne fortsette, som sykling på stier, skigåing, preparering av skiløyper, turgåing, telting osv. På bakgrunn av innspill i høringen har Statsforvalteren endret forslaget til verneforskrift slik at det åpnes for turorientering med faste sesongposter og orienteringsløp med maksimalt 200 deltakere, forutsatt at det er gjennomført årlig kontakt med forvaltningsmyndigheten hvor omfang,

område og tidspunkt for aktivitetene drøftes. Forbudet mot arrangementer er ikke ment å regulere ordinær turvirksomhet i grupper, og fellesturer og fellestreninger mv. omfattes dermed ikke av forbudet. Når det gjelder problemstillingen fra Drammen kommune om dryppsonehogst og trær som henger over skiløypene legger Statsforvalteren til grunn at det er å anse som vedlikehold såfremt hensikten ikke er å utvide traséen/skiløypen. I så fall er det et søknadspliktig tiltak. Ved behov for motorferdsel i den preparerte skiløypen på snødekt mark for f.eks. fjerning av trefall eller annet vedlikehold anser Statsforvalteren at dette er dekket av formuleringen i § 6 g) om at motorisert ferdsel for preparering av skiløyper avmerket på vernekart er tillat. Statsforvalteren presiserer imidlertid at dette gjelder på snødekt mark. Statsforvalteren kan ikke se at det er naturfaglig grunnlagt til å forby sykling på veier i dette området, og foreslår å opprettholde at sykling på stier og veier er tillat.

Statsforvalteren forholder seg til enigheten som er oppnådd sentralt om bestemmelsene om drift og vedlikehold m.m. av kraftanlegg og har dermed foreslått bestemmelser i verneforskriften som ivaretar disse interessene, og har derfor tatt inn bestemmelsen om fornying og oppgradering i foreslått forskrift og presiseringen om at standardbestemmelsene for energi- og kraftanlegg gjelder i og inntil verneområdet. Eventuelle oppgraderinger og fornyelser bør normalt legges utenfor reservatene. Dersom det vurderes oppgraderinger som vil berøre reservatene må dette behandles etter søknad, noe som eventuelt vil falle inn under verneforskriftens § 8.

Statsforvalteren tilrår følgende endringer i verneforskriften etter høring:

- Presisering i punkt § 4l: *Drift og vedlikehold, samt istandsetting ved akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg i og inntil verneområde.*
- Nytt punkt 4m: *Oppgradering eller fornyelse av kraftledning inntil verneområdet for heving av spenningsnivå og økning av linetverrsnittet, når tiltaket ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig.*
- Nytt punkt 4n: *Turorientering med faste sesongposter og orienteringsløp med maksimalt 200 deltakere, forutsatt at det er gjennomført årlig kontakt med forvaltningsmyndigheten hvor omfang, område og tidspunkt for aktivitetene drøftes.*

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift som beskrevet og med vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Austadmarka naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at det er eksisterende kraftledning inntil verneområdet. Selv om eksisterende kraftledning og ryddebeltet ligger utenfor verneområdet, kan det ved oppgradering og fornyelse av kraftledningen oppstå behov for f.eks. bruk av motorferdsel som kan berøre areal innenfor vernegrensen. Det er derfor i verneforskriften tatt inn formuleringer om bl.a. oppgradering og fornyelse av kraftledningen, samt om nødvendig motorferdsel i den forbindelse. KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår at Austadmarka naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

11. Larshus naturreservat i Lunner kommune, Viken

Totalareal 530 dekar hvorav 441 dekar produktiv skog.

Inngrep: Det går en merket skiløype gjennom området. I sørkant går det en vest-

østgående gammel seterveg gjennom området.

Hovedsynspunkter i høringen

Viken fylkeskommune kjenner ikke til noen automatisk fredete kulturminner i området og har derfor ingen merknader. Det er likevel potensial for automatisk fredete utmarksminner innenfor området. Hvis det blir aktuelt med inngrep i marken i forbindelse med tiltak som det åpnes for i forskriften, bes det om at saken sendes Viken fylkeskommune til uttalelse. NVE ber om at Glitre Energi Nett AS som har områdekonsesjon legges til i mottakerlisten slik at de kan uttale seg til høringsforslaget.

Glitre Energi Nett AS har ikke strømnnett innenfor verneforslaget for Larshus naturreservat og har heller ikke planer om dette. Slik de vurderer det nå, vil det heller ikke være noe fremtidig behov for strømnnett innenfor naturreservatet.

Skiforeningen er positive til vern, men ønsker ikke unødvendige restriksjoner på friluftslivet. Skiforeningen lurer i dette tilfelle på hvorfor løypeprepareringen er tidsbegrenset. Det er ikke nevnt sårbare fuglearter i naturfaglig rapport og Skiforeningen ønsker å preparere løypa gjennom området så lenge det er snø. De bemerker feil i verneforskriften hvor § 4 f åpner for vedlikehold av traktorveier, skiløype og andre eksisterende anlegg og innretninger i henhold til tilstand på vernetidspunktet, mens § 7 sier dette er søknadspliktig. Skiforeningen foreslår å endre § 4 d til: *Merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier og skiløyper i henhold til tilstand på vernetidspunktet*, og § 7 d til: *Utbedring, omlegging og endring av eksisterende stier, løyper og gamle ferdselsveier*. I tillegg ber Skiforeningen om at utplassering av kjentmannsposter blir tillatt i verneområdet med følgende formulering under § 4: *Utplassering av kjentmannsposter, dersom det ikke forringer verneverdiene angitt i verneformålet og postplasseringen er avklart med forvaltningsmyndigheten i forkant*.

Statsforvalteren viser til at Glitre Energi Nett AS har fått ettersendt informasjon om høringen og kommet med egen uttalelse. Statsforvalteren har også valgt å informere høringsparter fra første høringsrunde da verneforslaget var på høring fra Statsforvalteren i Innlandet, deriblant Innlandet fylkeskommune.

Statsforvalteren tilrår en mindre endring av vernegrensen inn mot bygningsmassen på Larshus. Statsforvalteren tilrår verneforskriften med følgende endringer:

- § 4 f endres til: *Merking og vedlikehold av traktorveier, skiløype og andre eksisterende anlegg og innretninger i henhold til tilstand på vernetidspunktet. Eksisterende traktorveier, stier og skiløype er avmerket på vernekartet.*
- Nytt punkt § 4 h: *Utplassering av kjentmannsposter, dersom det ikke forringer verneverdiene angitt i verneformålet og postplasseringen er avklart med forvaltningsmyndigheten i forkant.*
- § 7 d endres til: *Utbedring, omlegging og endring av eksisterende stier, løyper og gamle ferdselsveier så lenge naturmiljøet ikke blir skadelidende.*

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Larshus naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Larshus naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

Felles omtale for område nr. 12-14

Generelle høringsinnspill

Norsk Orientering gjør Statsforvalteren oppmerksom på Norsk Friluftslivs brev til Miljødirektoratet med forslag til endringer i forskriftsmalen for naturreservater. De ber om at alle verneprosesser stoppes inntil forskriftsmalen er justert.

Statsforvalteren forholder seg til de nyeste forskriftsmalene for verneområder som er utarbeidet av Miljødirektoratet. Dersom Miljødirektoratet beslutter å endre malene, vil Statsforvalteren tilpasse seg dette.

Statens vegvesen har ingen merknader til mottatt verneplan.

Innlandet fylkeskommune skriver at vern av større arealer er i utgangspunktet positivt for kulturminneforvaltningen. For de automatisk fredete kulturminnene vil fredningen etter kulturminneloven fortsatt gjelde, mens naturreservatet vil sikre at natur- og kulturmiljøet kulturminnene ligger i også blir vernet. Generelt sett bør kulturminner synliggjøres i kartmaterieell m.m. som blir utarbeidet. For enkelte kulturminner, kulturmiljøer og kulturlandskap kreves det aktiv skjøtsel for å ivareta verneverdiene. Det er derfor positivt at det er åpnet for skjøtels- og tilretteleggingstiltak i bestemmelsene (§7). Det er også positivt at hensyn til kulturminner er nevnt i ferdelsbestemmelsene (§ 5). Det vises for øvrig til Miljødirektoratets og Riksantikvarens veileder M-420 | 2015 generelt og pkt. 6.3 spesielt.

Norsk Bergindustri skriver at NGU og DMF har registrert flere aktuelle grus-/pukkforekomster og en karbonatforekomst. Norsk Bergindustri anmoder om at verneforskriften ikke utformes slik at den er til hinder for fremtidig drift av berørte grusuttak i de aktuelle områder, i tillegg til et potensielt geologisk drivverdig funn. Statsforvalteren har i utarbeidelsen av verneforslagene benyttet seg av informasjon om mineralske ressurser som ligger tilgjengelig i åpne kartløsninger, i tillegg til at både oppstartvarsel av verneprosessen og høringsdokumentene er sendt til blant annet Norsk Bergindustri og DMF. Det er viktig at Norsk Bergindustri og DMF i sine høringsuttalelser synliggjør hvilke spesifikke mineralske ressurser som bør hensyntas ved opprettelse av verneområder, slik som DMF som regel gjør. Det er ikke tatt inn unntaksbestemmelser for uttak av mineralske ressurser i noen av forskriftene, siden de foreslåtte verneområdene ikke ser ut til å inneholde verdifulle mineralske ressurser og siden grunneierne ikke har et ønske om å drive de mineralske ressursene som finnes der. Det er i naturmangfoldloven § 48 en generell dispensasjonsbestemmelse der forvaltningsmyndigheten for et verneområde kan gjøre unntak fra vernevedtaket dersom bl.a. hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig. Hvis det seinere blir funnet viktige forekomster av mineralressurser innenfor verneområdene, må det foretas en konkret vurdering av disse verdiene sammenholdt med naturverdier og verneformål for verneområdet. Et vernevedtak utelukker derfor ikke drift på slike ressurser dersom dette kan gjøres på en miljømessig forsvarlig måte. Det er for øvrig ingen grusuttak som er berørt av de aktuelle verneforslagene i Innlandet. DMF har uttalt seg til oppstartmeldingen, men har i høringsrunden kun hatt innspill til utvidelsen av Svartdalstjerna naturreservat.

Naturvernforbundet i Oppland støtter at det opprettes naturreservat for samtlige områder. Alle har viktige naturverdier som behøves langsiktig vern, noe vern som naturreservat medfører. Økt vern av barskog er et sentralt virkemiddel for å sikre tap av naturmangfold i Norge framover. Se kommentarer til enkelte områder nedenfor.

NVE påpeker at det i høringsdokumentet burde fremgått at NVE påpekte at det er kartlagt et vannkraftpotensial på 0,64 GWh/år i Svartdalstjerna, selv om den anslåtte utbyggingskostnaden er svært høy sammenlignet med andre konsesjonsgitte prosjekter. Utover dette er NVEs innspill godt omtalt i høringsdokumentet, og det er tatt hensyn til dem i forslagene til forskrifter for verneområdene.

12. Galtedalstjerna naturreservat i Jevnaker og Lunner kommuner, Viken

Totalareal 572 dekar hvorav 526 dekar produktiv skog.

Inngrep: Noen traktorveger går inn i området. En kraftledning nord i området.

Språkrådet tilrår navnet Galtedalstjerna i sin uttalelse.

Statsforvalteren tilrår å endre navnet fra Galtedalstjenna til *Galtedalstjerna*.

Statsforvalteren tilrår en endring i vernegrensen rundt et jorde på eiendommen gnr./bnr. 29/3 på vestsiden av området for å legge til litt buffer mot jordet.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift som i høringsforslaget og endringer i vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Galtedalstjerna naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Galtedalstjerna naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

13. Hånåhoppet naturreservat i Nord-Fron kommune, Innlandet

Totalareal 1490 dekar hvorav 1445 dekar produktiv skog.

Inngrepsstatus: Flere traktorveger, bl.a. den gjennomgående Styggdalsvegen. Aktiv tilrettelegging for friluftsliv, bl.a. med stinett, informasjonstavler, skilt, gapahuk (ved Styggdalsvegen) og utsiktspunkter. Det er ett uttak av vann til landbruksformål.

Hovedsynspunkter i høringen

Nord-Fron kommune tilrår at Hånåhoppet ikke vernes før sikkerhet for eiendommer som ligger nedenfor verneområdet er avklart, jf. at det ikke er gjort skred- og rasfaglige utredninger. Kommunen forutsetter at Statsforvalteren står for dette arbeidet før vedtak av verneområdet. Subsidiært tilrår kommunen at det blir lagt en ny paragraf inn i forskriften om nødvendig sikring for ras, skred og eventuelt flom. Paragrafen må ligge i § 4 for å sikre framdrift for eventuelle sikringstiltak. Det tilrås at vernemyndigheten ser på muligheten for makeskifte for å få til en bedre arrondering av verneområdet slik at en i størst mulig grad unngår at skogteiger som ikke er vernet blir liggende inneklemt i verneområdet. Det tilrås også at vernemyndigheten avklarer forholdet rundt andelsfordeling i veiselskapene, inkludert økonomiske konsekvenser for tredjepart som ikke er med i verneforslaget.

Kommunen foreslår følgende bestemmelsen under § 7: Nødvendig opprusting av Styggdalsvegen og andre traktorveger avmerket på vernekartet.

Språkrådet viser til Statsforvalteren sitt svar i høringsdokumentet på Språkrådet sitt innspill i forbindelse med melding om oppstart, og har ingen merknader.

Sorperoa friluftsgruppe slutter seg til navnet Hånåhoppet. Hånåhoppet er det eneste blant de 27 områdene i Innlandet som har verneverdi 5 av 6 oppnåelige. Det er derfor viktig at dette område får varig vern som naturreservat. Friluftsgruppa påpeker at verneforslaget er delt i tre, og at flere nøkkelbiotoper med truete og rødlistede arter ikke er med. Det er uheldig at naturreservatet deles opp og ikke er sammenhengende, både for å bevare det biologiske mangfoldet og som friluftsområde. De slutter seg til at det tillates vedlikehold av traktorveger, gapahuk, informasjonstavler, vatningsanlegg og andre eksisterende anlegg og innretninger, og at disse vedlikeholdes i henhold til tilstand på vernetidspunktet.

Styggdalsvegen skal kunne vedlikeholdes slik den er, eventuelt utbedres med litt grusing slik at den blir bedre for brukere som småbarn, foreldre med barnevogner, rullestolbrukere. Det bør ikke tillates motorisert ferdsel, men at det som i forslaget etter søknad til forvaltningsmyndigheten kan gis dispensasjon for nødvendig motorisert transport.

Friluftsgruppa har videre innspill til informasjonstiltak i et framtidig verneområde. Det samme gjeldet stier for bruk til hest og sykling. Det bør være anledning til guida turer som det har vært flere av, i samarbeid med flere aktører, og Barhaug skule bruker område mye. Det bør tillates merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier og gamle seter-råk, og rydding ved gapahuken skal kunne utføres slik at Hånåhoppet naturreservat framstår som et godt tilrettelagt friluftsområde. Bålbrenning bør bare tillates på tilrettelagte bålplasser, og i så tilfelle kunne settes opp en bålpanne, eller lages en enkel sikker bålplass på Svartberget som kan brukes 16.september –14. april. Videre sier friluftsgruppa en del om samarbeidet om tilrettelegginga i området og bruken av dette i friluftssammenheng. De påpeker også at det har vært problemer med parkering i forbindelse med utfart til området, og at verneområdet derfor burde utvides til å omfatte dette arealet. Til slutt mener Sorperoa friluftsgruppe at Statsforvalteren burde være forvaltningsmyndighet for verneområdet.

Statsforvalterens kommentarer

Et makeskifte med bl.a. Opplysningsvesenets fonds eiendommer vil kunne bidra til å finne løsninger på arronderingen. Statsforvalteren vil ta et initiativ til en slik prosess.

Statsforvalteren ser også at det er utfordringer knyttet til en ny andelsfordeling i veiselskapene og de økonomiske forholdene rundt dette. Dette skal i utgangspunktet tas opp som en del av erstatningsoppgjøret og finne sin løsning der. Her er det imidlertid grunneiere som blir berørt som ikke er en del av det økonomiske oppgjøret for skogen som blir vernet. Et mulig makeskifte vil også kunne bidra til å løse noe av dette.

Flere traktorveger i området benyttes i forbindelse med skogsdrift på tilgrensende og bakenforliggende arealer. Særlig Styggdalsvegen er viktig til dette formålet, og det ble derfor til høring her lagt inn en bestemmelse som hjemler opprusting av denne ut over vanlig vedlikehold.

En grunneier har trukket seg, noe som medfører at to eiendommer går ut av forslag til verneområde. Dette medfører en arealreduksjon på ca. 105 dekar. I høringsperioden er dessuten traktorvegene gått opp i terrenget og lagt inn på kart på nytt. Verneforslaget består av to atskilte delområder og arronderingen av området er stedvis ikke god. For å bøte på noe av dette tilrår Statsforvalteren at en del av en teig som eies av Opplysningsvesenets fond, og som utgjør en markert spiss, blir tatt ut av verneforslaget. Denne spissen

utgjør ca. 13 dekar og arealet kan egne seg som et tilleggsareal for andre eiendommer, og vil også kunne bidra inn i en bedre helhetsløsning og arrondering av verneområdet. I verneforslaget er Hånåhoppet delt i to der nordre del henger sammen med et smalt areal. Arronderingen av området er således ikke optimal, og grensa slik den framstår i dag ivaretar heller ikke alle naturverdiene i området. Statsforvalteren har imidlertid ikke fått tilbud om vern på andre arealer enn det som framgår av verneforslaget. Som nevnt over vil imidlertid Statsforvalteren ta initiativet til en prosess for om mulig å komme fram til en annen arrondering som kanskje også vil kunne ivareta mer av naturverdiene i området.

Det er til dels sterke indikasjoner på hekking av sårbare rovfugler i området. Det blir derfor gjennom verneforskriften lagt opp til at sykling og ridning kan foregå på traktorvegene men ikke på stiene i området. Det vil sannsynligvis være rom for sykling/ridning også på flere av stiene, men dette bør avklares nærmere gjennom en forvaltningsplan og etter at mer kunnskap er innhentet om naturmangfoldet og også annet friluftsliv i området.

I verneforskriften som gikk på høring var det lagt inn en bestemmelse som ivaretok eventuelle sikkerhetstiltak mot flom og flomsituasjoner, også forebyggende tiltak, i bekken Givra. På bakgrunn av Nord-Fron kommunes uttalelse tilrår Statsforvalteren en mer generell bestemmelse om sikkerhetstiltak mot både ras, skred og flom i hele området. Dette kan skje som akutte tiltak og planlagte forebyggende tiltak. Det er viktig at forebyggende tiltak skjer gjennom en dialog og planprosess med aktørene i området, og at forvaltningsmyndigheten for verneområdet har kontroll- og styringsmulighet for slike tiltak. Bestemmelsen som hjemler slike tiltak foreslås derfor plasseres under § 7, dvs. etter søknad i henhold til en godkjent plan.

Noen slike forebyggende tiltak kan også bli gjennomført som et forvaltningstiltak i regi av forvaltningsmyndigheten for verneområdet. Dette trenger derfor ingen særskilt tillatelse etter naturmangfoldloven/verneforskriften. Dersom det skulle oppstå akutte situasjoner som krever umiddelbare tiltak/reaksjoner, er det en selvfølge at dette vil kunne bli gjort uten forutgående søknadsprosess, men etter informasjon og dialog med forvaltningsmyndigheten for verneområdet. Når det gjelder kommunens primære ønske om en utredning av ras- og skredfaren i området, viser Statsforvalteren til at Hånåhoppet i kommuneplanen er avsatt som LNFR. Dette utløser ikke noe krav til utredninger om ras- og skredfare selv om deler av området i kommuneplanen er vist som faresone for ras og skred. Et vernetiltak som naturreservat endrer ikke dagens bruk av området. Tvert imot vil dette verneformålet sikre dagens bruk, og at det ikke skjer endringer i arealbruk i området. Det skjer ingen utbygging i området som kan utløse krav om utredninger med sikkerhets- og sårbarhetsanalyser knyttet til ras og skred. Området vil med vern få samme status som nå, men bare enda sterkere. Statsforvalteren kan derfor ikke se at planer om et slikt verneområde utløser krav om slike utredninger kommunen ber om. Statsforvalteren har notert at NVE, som utarbeider slike aktsomhetskart, ikke har merknader til verneforslaget.

Statsforvalteren er enig med Nord-Fron kommune i at verneforslaget ikke har god arrondering, og at det finnes «inneklemt» eiendommer som ikke er en del av verneforslaget. For å sikre at disse eiendommene kan drives på en rasjonell måte, vises til bestemmelsen i verneforskriften § 6 om at traktorvegene i området kan benyttes i forbindelse med landbruksnæring. Statsforvalteren vil i tillegg tilrå at det under § 7 tas inn

en bestemmelse om å kunne tillate nødvendig motorferdsel på frossen og snødekt mark for utfrakt av tømmer fra tilgrensende eiendommer. Statsforvalteren støtter forslaget fra kommunen om en bestemmelse som ivaretar opprusting av også andre traktorveger enn bare Styggdalsvegen. Bestemmelsen i § 7 endres i tråd med dette.

Statsforvalteren viser ellers til bestemmelsene i forskriften om vedlikehold, opprusting og bruk av traktorvegene i området. Av hensyn til rullestolbrukere, barnevogner etc. vil f.eks. en punktvis grusing av Styggdalsvegen kunne ligge innenfor dette. Eventuell tillatelse til persontransport på Styggdalsvegen ved særskilt transportbehov må ligge innenfor rammene av både motorferdselloven og naturmangfoldloven/verneforskriften.

Guidede turer, bruk av skoleklasser og organisert turvirksomhet til fots mer generelt anses vanligvis ikke å falle inn under forbudsbestemmelsen i § 3 d, og trenger derfor ingen egen tillatelse etter verneforskriften. Statsforvalteren viser også til bestemmelsene om merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier og etablering av nye stier og annen enkel tilrettelegging for friluftsliv i området.

Brenning av bål i området må skje innenfor brannvernlovens rammer, jf. også bestemmelsen om dette i verneforskriften.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratet viser til at etter Statsforvalterens tilråding har Opplysningsvesenets fond (OVF) stilt sine areal i området til disposisjon som makeskifte for å kunne inngå avtaler med flere private grunneiere i tilknytning til verneforslaget, bl.a. for å kunne få til bedre arrondering av området på sikt. Derfor er et areal på ca. 76 dekar av OVFs eiendom grenset ut etter Statsforvalterens tilråding for bruk som framtidig makeskifteareal. Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår vern av Hånåhoppet som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har tatt inn forbud mot teltleirer, av hensyn til rovfuglhekking. KLD slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Hånåhoppet naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

14. **Svardalstjerna naturreservat (utvidelse) i Østre Toten kommune, Innlandet**

Utvidelse 6894 dekar hvorav 5899 dekar produktiv skog. Nytt totalareal 16 371 dekar.

Inngrep: En hytte i eksisterende reservat. En snøskuterkjørt skiløype.

Hovedsynspunkter i høringen

Språkrådet har ikke merknader til at navnet Svardalstjerna naturreservat videreføres som navn på det utvidede verneområdet. Det utvidede området strekker seg ganske langt utenfor Svardalstjerna, men ut fra kartet kan de ikke se at det finnes annet dekkende navn. Innlandet fylkeskommune viser til at bygdeborgen Bør'ja (Borgen) ligger innenfor forslaget om utvidelse av Svardalstjerna naturreservat. De foreslår at kulturminnet og et belte rundt denne holdes utenfor naturreservatet, alternativt at denne lokaliteten synliggjøres, og at det i bestemmelsene kommer fram at vegetasjonen kan ryddes på og

rundt kulturminnet uten at det krever dispensasjon fra vernebestemmelsene, og at den kan tilrettelegges med skilt. Bygdeborgen er allerede skiltet lokalt og har tilrettelagte stier. DMF viser til at ved forslag til utvidelse av naturreservatet i sør ligger Syttlia massetak som ble innvilget driftskonsesjon pr. 19.12.2019. Det registrerte forekomstområdet, Syttlisetra, ligger delvis innenfor verneforslaget. Det er viktig at ressursen som er blitt satt i drift ses i sammenheng ut over den gjeldende reguleringsplanens levetid. Det er ikke tilstrekkelig å anta at grunneier gjør et opplyst valg ved avgrensning av området på bakgrunn av de saksopplysningene som er lagt fram. DMF legger til grunn at grunneier blir orientert om potensielt overlappende interesser og framtidig ressursgrunnlag. NGU har ikke vurdert betydningen av forekomsten, men avgrensingen er registrert på bakgrunn av informasjon fra mineralstatistikken. Uttaket driver på syenitt av god kvalitet med svært gode egenskaper ovenfor vegbygging og veg-vedlikehold. Forventet driftstid i gjeldende område er 40 år med gjeldende driftstakt, og behovet for masser i lokalområdet er vurdert som stort og vedvarende, hvor Syttlia massetak er ønsket å betjene Totenåsens mest trafikkerte veger i overskuelig framtid. DMF er opptatt av at ressurser og forekomstområder som er satt i drift, utnyttes optimalt før de gjøres utilgjengelig for videre utnyttelse. Dette hindrer også åpning av flere mindre uttak som erstatning for eksisterende uttaksområde når de nærmer seg slutten av sin driftstid. DMF ber derfor om at potensielt område for utvidelse av Syttlia øst for dagens uttaks-område, vurderes fritatt for vern. Det bør vurderes om område avsatt som pukkregistrert i NGU sin base, kan være naturlig som en framtidig utvidelse av uttaket. Det bør også redegjøres for hvilken virkning vernet vil ha med tanke på framtidig tilgang på ressurser fra forekomsten.

Naturvernforbundet i Oppland er meget glade for utvidelsen som sammen med utvidelse av Sulustaddalen vil kunne sikre den trolig rikeste forekomsten av huldrestry i Europa.

Avgrensingen er i all hovedsak meget god. Ved Oftenshøgda faller tre forekomster av huldrestry utenfor og grensa ligger ved en fjerde forekomst. Det ville ha vært en fordel om vegen i nord kunne danne grensa slik at disse forekomstene kommer innenfor reservatet.

NVE viser til at de tidligere har opplyst at det er kartlagt et vannkraftpotensial på 0,64 GWh/år i Svartdalstjerna, selv om den anslåtte utbyggingskostnaden er svært høy sammenlignet med andre konsesjonsgitte kraftverksprosjekter.

NVE viser til at dam til vannforsyningsformål ved Fiskelausen ligger nær vernegrensen.

Statsforvalterens kommentarer

Angående fylkeskommunens innspill om å grense ut bygdeborg innenfor området, så vil det være uhensiktsmessig å avgrense et lite areal rundt ett kulturminne for å holde dette utenfor verneområdet. Kulturminnet er også en del av en naturtype med gammel barskog med funn av den sterkt truede lavarten huldrestry i umiddelbar nærhet til kulturminnet. Verdien knyttet til kulturminnet vil på en god måte bli ivaretatt i et naturreservat. Det er en nasjonal standard bestemmelse i denne typen verneområder om at kulturminner kan skjøttes og tilrettelegges etter søknad til forvaltningsmyndigheten for verneområdet, jf. § 7 b i utkast til verneforskrift. Grunnen til at dette ikke er omfattet av et generelt unntak, er hensynet til eventuelle spesielle naturverdier ved og omkring slike kulturminner. En slik prosess gir dessuten grunnlag for en dialog mellom kulturvernmyndighetene og naturvernmyndighetene om hvordan hensynet til både kulturminnene og naturverdiene best kan ivaretas. Dette er det god forvaltningspraksis på. Ved utarbeiding av forvaltningsplan for verneområdet vil hensynet til bygdeborgen bli ivaretatt gjennom en dialog med kulturvernmyndighetene.

Uttalelsen fra DMF er forelagt grunneier, Toten Almenning lodd nr. 4. DMF sier at forventet driftstid for eksisterende masseforekomst innenfor regulert område har ressurser med en varighet på ca. 40 år med gjeldende driftstakt. De legger da til grunn at dette massetaket skal «betjene Totenåsens mest trafikkerte veier i overskuelig fremtid». Ut fra tilbakemelding fra grunneier er Syttlia massetak hovedsakelig tenkt å betjene grunneiers behov samt noe på tilgrensende to allmenningslodd, dvs. på lang nær hele Totenåsen. Det er derfor høyst usikkert hvor lang driftstid eksisterende masseuttak har ressurser til. Det kan være kortere enn 40 år og det kan gå lengre tid før det vil kunne bli aktuelt med en utvidelse av eksisterende massetak. Regulert område for masseuttak ligger utenfor, men grenser inntil verneforslaget i øst. Etter Statsforvalterens oppfatning kan massetaket like gjerne utvides nordover som østover. Nord for vedtatt reguleringsplan og utenfor foreslått verneområde er det store arealer med antatt samme bergartsforekomst som det drives på i dag (syenitt). Utvidelse nordover vil også kunne medføre lavere uttakshøyde, og ivaretar landskap og estetikk på en bedre måte enn utvidelse i det brattere terrenget østover. Ut fra terrengforholdene er det etter Statsforvalterens oppfatning derfor mer naturlig med ev. utvidelse av massetaket nordover. Øst for eksisterende reguleringsplan for Syttlia ligger nærmeste forekomst av huldrestry ca. 20 meter fra reguleringsplangrensa. Det er flere forekomster av huldrestry videre østover. Også dette gjør det mer naturlig og sannsynlig med en utvidelse nordover. Det er selvfølgelig også høyst usikkert om det er dette massetaket som det vil bli satset videre på om flere tiår. Grunneier sier i en tilbakemelding til Statsforvalteren på innspillet fra DMF utvidelse av massetaket i østlig retning og inn i verneforslaget ikke er aktuelt. Eventuell utvidelse av massetaket vil skje i en annen retning.

Statsforvalteren ser det som lite sannsynlig at det kartlagte vannkraftpotensialet vil være aktuelt å realisere gjennom en utbygging.

Statsforvalteren tilrår navnet Svartdalstjerna som i høringsforslaget.

Statsforvalteren ser at det av hensyn til huldrestryforekomstene i området ville vært en fordel med en utvidelse av verneforslaget i det aktuelle området. Forekomstene av huldrestry må grunneier uansett ta hensyn til i videre skogsdrift. En eventuell utvidelse vil dreie seg om noen få dekar. En slik utvidelse er forelagt grunneier, Toten Almenning lodd nr. 4. Statsforvalteren har ikke mottatt noen tilbakemelding fra dem ennå. Når en slik tilbakemelding foreligger, vil Statsforvalteren eventuelt komme tilbake med en justert tilråding til Miljødirektoratet. Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet viser til at etter Statsforvalterens tilråding er det blitt grenset ut fire eksisterende hytter. I tillegg har Statsforvalteren kommet til enighet med grunneier om en justering av vernegrensen nord i Oftentjernshøgda for å inkludere fire registreringer med huldrestry, jf. innspill fra Naturvernforbundet. Totalt medfører dette at nytt areal reduseres med ca. 3 dekar. Følgelig gjøres en justering i verneforskriften, ved at § 7 k hvor det kan søkes om *mindre tilbygg til og ombygging av eksisterende bygninger* tas ut. Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår utvidelse av Svartdalstjerna naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Svartdalstjerna naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

15. Middagsberget naturreservat i Stange kommune, Innlandet

Totalareal 210 dekar hvorav 207 dekar produktiv skog.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Middagsberget naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Middagsberget naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

16. Nideng naturreservat i Trondheim kommune, Trøndelag

Totalareal 267 dekar hvorav 266 dekar produktiv skog.

Planstatus: Storparten av området er LNF-område i kommuneplanens arealdel. Deler er markert som aktuelt område for deponi/næringsbebyggelse. En del er grønnstruktur.

Inngrep og påvirkning: Fire kraftledninger krysser området. Langs de tre nordligste kraftledningene er ikke skogen nede i ravinedalen ryddet, da linja går høyere enn skogen.

Hovedsynspunkter i høringen:

Kartverket foreslår navnet Fosshauet som mer dekkende.

En privat person mener beskrivelsen er feil. Så å si all skog er yngre enn 100 år, området har sjelden høy bonitet, og det ikke er nødvendig å verne et område som stort sett eies av det offentlige.

NVE anfører at kraftledningstraseer kommer i kontakt med Nideng naturreservat. Her må standard bestemmelser om linjetilgang inn i bestemmelser.

Statnett viser til tilrådning til forskrift for Rupefjell og Selslinatten naturreservat fra Miljødirektoratet og ønsker at lignende formuleringer tas inn i forskriften for Nideng når det gjelder drift av kraftledninger. Disse formuleringer er som følger:

§ 4. Vedlikehold av driftsveier for kraftledning i henhold til tilstand på vernetidspunktet.

§ 5. Utenom eksisterende traktorveier, driftsveier for kraftledning og stier er sykling, bruk av hest og kjerre, samt ridning forbudt.

§ 6. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg på driftsvei for kraftledning avmerket på vernekartet.

Tensio TS opplyser at Nideng planområde berører 22 kV kraftledning og 66 kV kraftledning. Som bemerket i høringsforslaget, er ikke ryddegaten under 66 kV ryddet i dag pga. tilstrekkelig høyde mellom vegetasjon og kraftledningen. De mener at deres behov i stor grad blir ivaretatt gjennom forslag til verneforskrifts § 4 j og k, samt § 6 b og 7 j. Det kan i enkelte tilfeller være aktuelt med hogst av skog som står utenfor klausulert ryddegate for å sikre ledningen mot trefall ved uvær. Dersom dette ikke er å forstå som en del av § 4 j, foreslår det at dette tas inn som et eget punkt i § 7.

DMF anfører at Nideng berører en liten del av grusforekomsten Tanem i et område med eksisterende bebyggelse. DMF har derfor ikke merknader til verneforslaget.

Statsforvalteren tilrår navnet Nideng som i høringsforslaget. Statsforvalteren viser til de faglige vurderingene som viser at området har sjelden høy bonitet, og er særlig verdifullt. Det anses som positivt at offentlig eid grunn benyttes til vern, idet nasjonale føringer er at slik grunn i størst mulig grad skal brukes for å redusere behovet på privateid grunn. Forskriften for Nideng er bygd opp litt annerledes enn forslaget for Rupefjell og Selslinatten, jf. uttalelse fra Statnett. For Nideng er vedlikehold av alt av eksisterende bygninger, veier og andre anlegg og innretninger hjemlet i forskriftens § 4 punkt e. Her inngår også driftsveier for kraftledninger, uten at det er nødvendig at disse nevnes spesifikt. Men det foreslås å ta inn at bestemmelsen i § 4 punkt e også gjelder driftsveier for kraftledninger, slik at dette nevnes spesifikt. Statsforvalteren har så tatt inn en bestemmelse i § 6 om «nødvendig motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg på driftsveier i ryddebeltet for kraftledninger nord i naturreservatet». Dette er formulert slik idet Fylkesmann har forstått det slik at det ikke er en konkret kartfestet driftsvei langs kraftlinja, men at det kjøres innenfor ryddebeltet og at bestemmelsen gjelder for kraftledninger nord i det foreslåtte naturreservatet, som eies av Statnett. Statsforvalteren har ikke tatt ut det som gjelder slik motorferdsel i høringsforslagets forskriftens § 7 j, idet Tensio TS er tilfreds med dette. Formuleringen i § 5 i forslag til forskrift for Rupefjell og Selslinatten anses ikke å være relevant i lokaliteten Nideng, idet det ikke er egnete veier eller stier til sykling eller riding. Statnett støtter en slik løsning. Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endring i verneforskrift som beskrevet og vernekart i samsvar med høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Nideng naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår at Nideng naturreservat opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

17. Flåstranda og Hisdalen naturreservat (utvidelse) i Sunndal og Tingvoll kommune, Møre og Romsdal

Utvidelse 3332 dekar hvorav 2340 dekar produktiv skog. Nytt areal 8101 dekar.

Inngrep og påvirkning: Et fjordspenn krysser foreslått nytt verneareal i Flåstranda, men det er ikke installasjoner på bakken i området. Det er plantet litt gran i og inntil området i nord, og platanlønn er i ferd med å spre seg inn i området.

Hovedsynspunkter i høringen:

Forsvarsbygg, Møre og Romsdal fylkeskommune uttaler at de ikke har merknader.

Kartverket fraråder bruk av sammensatte navn som Flåstranda-Havdalen, og anbefaler bruk av *og* i stedet for bindestrek og anbefaler *Flåstranda og Havdalen*.

Statnett viser til at de har et fjordspenn som går over utvidelsesarealet i sør. Alle bakkeinstallasjoner ligger utenfor området, men de ønsker likevel standard unntak for drift og vedlikehold i verneforskriften.

Norsk Bergindustri har for alle områder i Møre og Romsdal bedt om undersøkelser med tanke på mineralressurser før vern, og at forskriften ivaretar eventuelle framtidige drivverdige geologiske funn i området.

Statsforvalteren viser til at det ikke er registrert mineralinteresser i området.

Det er ikke noe naturlig navn som dekker hele arealet. Hisdalen dekker kun en liten del av området. Statsforvalteren foreslo derfor i utgangspunktet en navnekombinasjon av to navn i hver sin ende av området, Flåstranda i sør og Havdalen i nord. Det er imidlertid bare en liten del av Havdalen som er med i verneforslaget, mens Hisdalen fremdeles er et relevant element i området. Statsforvalteren tilrår derfor å endre navn til *Flåstranda og Hisdalen*. Statsforvalteren tilrår å ta inn standard formuleringer knyttet til drift og vedlikehold av kraftledningen som går over området. Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som foreslått.

Miljødirektoratet viser til at Statsforvalteren har valgt å ta inn unntak for drift og vedlikehold av kraftledninger, selv om det i dette tilfellet er snakk om et luftspenn som går over området og hvor det ikke er installasjoner på bakken. Det kan likevel være tilfeller hvor aktivitet innenfor foreslått verneområde kan være aktuelt. Miljødirektoratet støtter derfor Statsforvalterens vurdering i dette tilfellet. Miljødirektoratet har i tillegg tatt inn unntak for nødvendig motorferdsel.

Det er ikke tatt inn unntak for motorferdsel for utsetting av saltstein i verneforskriften. Direktoratet vurderer at topografien i området gjør at det ikke er en aktuell problemstilling. Miljødirektoratet ser at det innenfor ett av delområdene i dette verneforslaget ligger et digitalt kartlagt vannkraftpotensial med vannføring på 0,09 m³/s. NVE har fått tilsendt området på oppstart og på høring, men har ikke hatt kommentarer. Det har heller ikke kommet andre innspill knyttet til temaet. Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår vern av Flåstranda og Hisdalen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har åpnet for motorferdsel ved utsetting av saltstein. KLD viser til at det digitalt kartlagt småkraftpotensialet i området nord-vest for Flå vil kunne gi en produksjon på 2,5 GWh/år til en utbyggingspris på 3,28 NOK/kWh i 2019-prisnivå. KLD slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Flåstranda og Hisdalen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

18. Ramnfloget naturreservat i Molde kommune, Møre og Romsdal

Totalareal 998 dekar, hvorav 353 dekar er produktiv skog.

Inngrep og påvirkning: Det er registrert litt gran i nedre del av området. Her er det også en stor forekomst av den fremmede arten platanlønn.

Hovedsynspunkter i høringen:

DMF har ingen merknader.

NVE opplyser at de ikke kjenner til at det er kraftledninger, energianlegg eller potensielle kraftressurser i området, men viser til at Istad Nett AS er områdekonsesjonær i området og at det er viktig at de får forslaget på høring.

Møre og Romsdal fylkeskommune har ikke merknader, men peker på at området blir brukt til fjellklatring. Det er viktig å sikre grunn til en framtidig gang- og sykkelveg i området.

Statsforvalteren bekrefter at NVE og Istad Nett AS er tilsendt dokumentene i saken. Det er ikke utarbeidet planer for en framtidig sykkelsti på østsiden av fylkesvegen. Statsforvalteren ser utfordringene med å finne areal for en slik sti på østsiden av vegen som ikke innebærer flytting av vegen eller uttak av fjell. Statsforvalteren vurderer at en slik

sykkelsti er et viktig sikkerhetstiltak, og foreslår at en tar stilling til dette når arbeidet har kommet lenger. Statens Vegvesen har fått ettersendt høringsdokumentene, men har ikke kommet med uttalelse.

Statsforvalteren er kjent med klatreinteressene i Julsundet, og har også vært i kontakt med den lokale klatregruppa. De har ikke kommet med merknader til verneforslaget, men Statsforvalteren foreslår likevel å ta inn et punkt i verneforskriften som åpner for montering av eventuelle festepunkter i fjellet. § 4 forslås tilføyd med: "*Fjellklatring, herunder montering av permanente feste.*"

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet med endring som foreslått.

Miljødirektoratet viser til Statsforvalterens merknad om at det må tas stilling til eventuelt areal for gang- og sykkelvei når dette arbeidet har kommet lenger. Etablering av gang- og sykkelvei anses ikke som et sikkerhetskensyn som det kan gis dispensasjon til etter naturmangfoldloven § 48. Dersom det er konkrete planer for slik etablering på østsiden av veien, bør vernegrensa vurderes justert i dette området.

Statsforvalteren har i forskriftens § 4 foreslått en tilføyelse som åpner for "*Fjellklatring, herunder montering av permanente feste*". Verneforskriften innebærer ikke forbud mot fjellklatring, og direktoratet tilrår derfor å endre dette punktet til: "*Montering av permanent feste for fjellklatring.*"

Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår vern av Ramnfloget naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Ramnfloget naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

19. Almbekken naturreservat i Surnadal kommune, Møre og Romsdal

Totalareal ca. 377 dekar hvorav ca. 335 dekar produktiv skog.

Inngrep og påvirkning: Almtrærne i området er utsatt for beiteskader av hjort. Gran sprer seg fra et lite plantefelt i området.

Hovedsynspunkter i høringen:

NVE, Møre og Romsdal fylkeskommune og Forsvarsbygg har ikke merknader.

DMF viser til at verneforslaget vil båndlegge den lokalt viktige sand- og grusforekomsten Holten. Øvre deler av forekomsten kan være viktige for lokale formål, men avgrensingen er usikker. På grunnlag av at dette er en lokalt viktig forekomst med usikker avgrensing, der mulighetene for framtidig utnyttelse er usikker, har DMF ingen merknader til forslaget.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Almbekken naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Almbekken naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

20. Kviteflogi naturreservat (utvidelse) i Bygland kommune, Agder

Utvidelse 162 dekar hvorav 65 dekar produktiv skog. Nytt totalareal 7008 dekar.

Inngrepsstatus: Øst i området er en traktorvei.

Hovedsynspunkter i høringen:

DMF, Forsvarsbygg, Bane Nor og Statens vegvesen har ikke merknader.

Forum for Natur og Friluftsliv mener at vern av skog kan være et godt virkemiddel for å sikre biologisk mangfold, og ønsker et vern velkommen.

Norges Jeger- og Fiskerforbund, Aust-Agder ser positivt på de nye naturreservatene, samt utvidelse av eksisterende naturreservat. Dette fører til vern av leveområde for vilt. NJFF-Aust-Agder ser det som en forutsetning at jakt, fiske, fangst og friluftsliv kan utøves som vanlig. Det må også finnes gode løsninger for å få tatt ut felt storvilt i områda.

NVE skriver at Agder Energi Nett har områdekonsesjon og er netteier.

Bygland kommune v/ kommunedirektøren skriver at man generelt ikke bør verne areal som ligger til rette for skogproduksjon. For utvidelsen av Kviteflogi skriver kommunen videre at skogen er vanskelig tilgjengelig og vil med dagens tømmerpriser ikke være drivverdig. Området som ligger inne som MiS-figur skal ifølge skogbruksplan stå urørt. Ut fra skogens tilgjengelighet for avvirkning og at det allerede er føringer som tilsier at deler av området ikke skal avvirknes, har kommunedirektøren ingen merknader til utviding av Kviteflogi naturreservat eller til verneforskriften.

Videre skriver kommunen at til sammen 24 % av arealet i Bygland er verna, og at de er kjent med at det er snakk om vern av flere områder. Kommunen synes at Bygland kommune begynner å ha vernet mye areal. Det er viktig for kommunen at man ikke båndlegger areal som i framtida kan gi grunnlag for kraft- og tømmerproduksjon til vekst og sysselsetting i Bygland. Kommunedirektøren mener at Statsforvalteren må vektlegge større grad av samfunnsmessige helhet ved framtidige verneprosesser. Kommunen ber også om at Statsforvalteren får fram en oversikt over hvor stor del av det produktive skogarealet som er verna i kommunen.

Statsforvalteren påpeker at Agder Energi har vært høringspart, og ikke har gitt innspill. Statsforvalteren viser til at det er planer om å utarbeide GiS-analyse for å skaffe oversikt over hvor stor andel av den produktive skogen som er vernet for alle kommuner i Agder. Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Kviteflogi naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Kviteflogi naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

21. Åmtona naturreservat (utvidelse) i Åmli kommune, Agder

Utvidelse 936 dekar hvorav 468 dekar produktiv skog. Nytt totalareal 1368 dekar.

Hovedsynspunkter i høringen:

DMF, Forsvarsbygg, Bane Nor og Statens vegvesen har uttalt seg og har ikke merknader.

Forum for Natur og Friluftsliv mener at vern av skog kan være et godt virkemiddel for å sikre biologisk mangfold, og ønsker et vern velkommen.

Norges Jeger- og Fiskerforbund, Aust-Agder ser positivt på forslaget som fører til vern av leveområde for vilt. De ser det som en forutsetning at jakt, fiske, fangst og friluftsliv kan utøves som vanlig. Det må også finnes gode løsninger for å få tatt ut felt storvilt i områda.

NVE skriver at Agder Energi Nett har en 22 kV-linje som går vest for Åmtona. Agder Energi Nett AS ikke er på høringslisten. De ber derfor Statsforvalteren om å ta kontakt med nettselskapene for å bekrefte at verneforslaget ikke kommer i konflikt med eksisterende eller planlagte prosjekter. Når det gjelder vannkraft så skriver NVE at det finnes et digitalt kartlagt vannkraftpotensial på 1,44 GWh i Sagbekken som ligger nord for den foreslåtte utvidelsen av Åmtona naturreservatet. De skriver videre at inntak og utløp i Sagbekken ligger utenfor området mens vannveien muligens vil krysse det foreslåtte området. NVE kjenner ikke til konkrete planer for utnyttelse av dette potensialet. NVE ber Statsforvalteren å opplyse grunneiere om potensialet i Sagbekken.

Åmli kommune skriver at de finner det beklagelig at Statsforvalteren ikke har tatt ut bestand 43 og 44 på gnr/bnr 20/3 av verneområdet. Riktignok utgjør ikke arealet mer enn vel 50 dekar, men prinsipielt bør området tas ut da de beskrevne verneverdiene i lia ikke kan være knyttet til denne skogen med alder 60-65 år, og at et vern av slike arealer går på bekostning av avvirkning og skognæringens rolle i det grønne skiftet. I tillegg vil et vern av disse arealene øke sannsynligheten for framtidig oppblomstring av skadeinsekter med påfølgende skader på tilgrensende produksjonsskog utenfor verneområdet. Videre ber Åmli kommune om at Statsforvalteren ved senere verneplaner sender med oversikt over det produktive skogarealet i kommunen, fordelt på kategoriene «vernet», «sendt på høring for vern» og «meldt oppstart om vern», da slik informasjon ikke framkommer av verneplanen.

Statsforvalteren påpeker at Agder Energi har vært høringspart, og at det ikke har kommet innspill fra Agder Energi. Når det gjelder vannkraftpotensialet i Sagbekken ved utvidelsen av Åmtona naturreservat har Statsforvalteren vært i kontakt med grunneier og fått opplyst at grunneier er klar over vannkraftpotensialet i Sagbekken og ønsker ikke å gå videre med vannkraft i området.

Statsforvalteren viser til at det foreligger planer om å utarbeide en GiS-analyse for å få frem informasjonen om andel vernet produktiv skog for alle kommunene i Agder. Når det gjelder uttak av bestand 43 og 44 fra verneområdet har Statsforvalteren gjort en grundigere vurdering av naturverdiene i de to nevnte bestandene. Etter samtale med både grunneiers representant i AT Skog og med grunneier selv, har Statsforvalteren fått bekreftet det som Åmli kommune nevner i innspillet til verneplanen, at bestand 43 og 44 mest sannsynlig er plantet granskog. Eldre granskog på bonitet 17 kan i utgangspunktet være interessant og skogstypen er en mangel i skogsvernet i Agder. Når det nå viser seg at skogen er plantet og ikke selvforynget mener Statsforvalteren at det trolig finnes begrensede verneverdier i akkurat denne delen av det foreslåtte verneområdet. Statsforvalteren velger derfor å ta det meste av disse to bestandene ut av verneområdet. Som Åmli kommune skriver så ligger trolig kjerneområdet med gammel lavlandsgranskog som er registrert i området litt lenger sør. Statsforvalteren velger imidlertid å beholde en liten del av bestand 43 bl.a. for å være sikre på at hele kjerneområdet beholdes i verneområdet. Dette mener Statsforvalteren er riktig i forhold til at en framtidig flatehogst på bestand 43 vil kunne påvirke kjerneområdet negativt. Statsforvalteren tilrår med dette en reduksjon på ca. 35 dekar etter høring. Statsforvalteren tilrår at området blir vernet med endringer som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Åmtona naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Åmtona naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

22. Urvassliene naturreservat i Gjerstad kommune, Agder

Totalareal ca. 902 dekar hvorav ca. 697 dekar produktiv skog.

Hovedsynspunkter i høringen:

DMF, Forsvarsbygg, Bane Nor og Statens vegvesen har uttalt seg og har ikke merknader. Forum for Natur og Friluftsliv mener at vern av skog kan være et godt virkemiddel for å sikre biologisk mangfold, og ønsker et vern velkommen.

Norges Jeger- og Fiskerforbund, Aust-Agder ser positivt på forslaget som fører til vern av leveområde for vilt. Man ser det som en forutsetning at jakt, fiske, fangst og friluftsliv kan utøves som vanlig. Det må også finnes gode løsninger for å få tatt ut felt storvilt i områda. NVE skriver at Agder Energi Nett har områdekonsesjon og er netteier.

Orienteringsgruppa i Gjerstad IL informerer om at hele området som er foreslått vernet ligger på idrettslagets kart. De ber om å få inn et punkt i verneforskriftens §4 som åpner opp for mindre o-løp og turorientering: «Orienteringsløp med maksimalt 200 deltakere samt turorientering, forutsatt at det er gjennomført årlig kontakt på fylkesnivå i henhold til pkt 2.2 i "Avtale om retningslinjer for o-idrettens forhold til naturmiljø og rettighetshavere" av 3.12.1989, samt at øvrige relevante punkter i avtalen følges.»

Statsforvalteren påpeker at Agder Energi har vært høringspart på både oppstartsmelding og høring for området. Det har ikke kommet innspill fra Agder Energi.

Statsforvalteren mener videreføring av allerede pågående orienteringsaktivitet, inkludert orienteringsløp med inntil 200 deltakere hvert 3.-4. år, ikke vil representere noen reell trussel for verneverdiene i Urvassliene. Det understrekes imidlertid at det ved utlegging av poster til større orienteringsløp er ønskelig at antall poster i naturreservatet begrenses, og at det utarbeides evalueringsrapport i etterkant. Start og mål samt eventuelle utplasserte toalettmuligheter bør legges utenfor verneområdet. Det forutsettes videre at orienteringsgruppa i forkant av gjennomføring av arrangement har kontakt med grunneier samt har årlig kontakt med forvaltningsmyndigheten for verne-området i tråd med punkt 2.2 i «Avtale om retningslinjer for o-idrettens forhold til naturmiljø og Rettighetshavere». Det er innarbeidet en bestemmelse i verneforskrift som Statsforvalteren mener sikrer at pågående orienteringsaktivitet i området skal kunne fortsette som før, jf. § 4 i). Dersom forskriften blir vedtatt som foreslått innebærer det, utover årlig kontakt med forvaltningsmyndighet, at det kun må søkes om dispensasjon fra vernebestemmelsene dersom det skal avholdes orienteringsløp med over 200 deltakere, og dersom det eventuelt blir aktuelt å gjennomføre andre tiltak i det foreslåtte naturreservatet.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Urvassliene naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Urvassliene naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

23. Ørnehallen naturreservat i Drangedal kommune, Vestfold og Telemark

Totalareal 1017 dekar hvorav 913 dekar produktiv skog.

Hovedsynspunkter i høringen:

NVE kjenner ikke til eksisterende eller fremtidige prosjekter i regional- eller sentralnett, og NVE har ikke konkrete merknader knyttet til Ørnehallen. Drangedal Everk står på adresseliste til høringen. NVE forventer at nettselskapet gir tilbakemelding på aktuelle planer for distribusjonsnettet i de foreslåtte områdene.

NJFF Telemark ber om at det under § 7 tas inn et unntak hvor forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi løyve til tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk.

Statsforvalteren tilrår en formulering tilsvarende NJFFs innspill.

Statsforvalteren tilrår at området vernes som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Ørnehallen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Ørnehallen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

24. Østeråfjellet naturreservat i Drangedal kommune, Vestfold og Telemark

Totalareal 378 dekar hvorav 361 dekar produktiv skog.

Hovedsynspunkter i høringen:

NVE kjenner ikke til eksisterende eller fremtidige prosjekter i regional- eller sentralnett. Drangedal Everk står på adresseliste til høringen. NVE forventer at nettselskapet gir tilbakemelding på aktuelle planer for distribusjonsnettet i de foreslåtte områdene.

I Østeråbekken sør for Østeråfjellet er det digitalt kartlagt vannkraftpotensial. Hele prosjektet ligger utenfor, men nær det foreslåtte naturreservatet. NVE kjenner ikke til konkrete planer om realisering av prosjektet. Vannkraftpotensialet utgjør 0,67 GWh/år. Og er blant de 20 % dyreste prosjektene som har fått konsesjon. Dette taler for at prosjektet trolig ikke vil være konkurransedyktig sammenlignet med andre prosjekter. NVE ber Statsforvalteren å opplyse grunneier om potensialet.

NJFF Telemark ber om at det under § 7 tas inn et unntak hvor forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi løyve til tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk.

Statsforvalteren opplyser at de har sendt NVE sitt innspill i kopi til grunneier.

Statsforvalteren tilrår en formulering tilsvarende NJFFs innspill.

Statsforvalteren tilrår at området vernes som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Østeråfjellet naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at det digitalt kartlagte vannkraftpotensialet ikke berøres av verneforslaget, slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Østeråfjellet naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

25. Navassfjell naturreservat (utvidelse) i Drangedal kommune i Vestfold og Telemark og i Gjerstad kommune i Agder

Utvidelse 745 dekar hvorav 680 dekar produktiv skog. Nytt totalareal 4806 dekar. Utvidelsesarealet ligger i Drangedal kommune.

Hovedsynspunkter i høringen:

NVE kjenner ikke til eksisterende eller fremtidige prosjekter i regional- eller sentralnett. Drangedal Everk står på adresseliste til høringen. NVE forventer at nettselskapet gir tilbakemelding på aktuelle planer. NVE har ikke konkrete merknader til Navassfjell. Statsforvalteren i Agder har innspill om utformingen av verneforskriften. Statsforvalteren i Agder ønsker å videreføre formuleringen i formålet fra opprinnelig forskrift om at dette er snakk om et tilnærmet urørt naturområde. Statsforvalteren skriver også at forskriften bør revideres i samsvar med nyeste forskriftsmal fra Miljødirektoratet

Statsforvalteren i Vestfold og Telemark har tilpasset verneforskriften etter Miljødirektoratets gjeldende forskriftsmal, og tilrår forskriften for øvrig som foreslått i høringsforslaget. Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Navassfjell naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Navassfjell naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

26. Storfeltn naturreservat (utvidelse) i Aurskog-Høland kommune, Viken

Utvidelse 1141 dekar hvorav 1044 dekar produktiv skog. Nytt totalareal 8216 dekar.

Inngrep: En traktorvei og skiløypetrasé krysser utvidelsen. Det er grøfter i området.

NVE har gitt uttalelse og har ikke hatt merknader.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Storfeltn naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Storfeltn naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

Forslag om endring av verneforskrifter for fire friluftslivsområder i Oslo i medhold av markaloven.

Hovedsynspunkter i høringen

DMF har ingen merknader.

Oslo og Omland friluftsråd (OOF) støtter forslaget til endring av verneforskriftene. I 2015 kom det en del kritiske innvendinger på for strenge verneforskrifter for nye naturreservater i Marka. OOF engasjerte seg sterkt for å finne fram til gode løsninger som kunne sikre aktivitet og friluftsliv innenfor verneområdene, uten at verneformålet ble skadelidende. OOF fikk i stor grad gjennomslag for sine forslag til forbedrede forskrifter, og konstaterte samtidig at de fire friluftsområdene fikk verneforskrifter som var strengere enn verneforskriftene i naturreservatene. Dette var noe merkelig.

Skiforeningen mener det er vanskelig å holde oversikten over hva som er tillatt hvor i Marka, og er fornøyd med de foreslått endringene.

NVE mener det er gjenstående energiinteresser som det ikke er hensyntatt i forskriftene. I Hauktjern friluftsområde går det en 24 kV-linje langs områdegrense i sør. Det er ikke tydelig fra tilgjengelig kart om avstanden fra linjen er nok for nødvendig drift, vedlikehold og eventuelt fornyelse av linjen. Verneforskriften har ingen bestemmelser knyttet til nettlinsen. Skjennungsåsen friluftsområde grenser til to 12 kV-linjer i sør og nord. Verneforskriften har bestemmelser som ivaretar drift, vedlikehold med mer, men det mangler unntak for motorferdsel i forbindelse med dette. NVE foreslår at disse bestemmelsene tas inn under § 6. Spinneren grenser til en 420 kV-linje i sør og til en 24 kV-linje i nord. Verneforskriften åpner for å tillate utvidelse og oppgradering av eksisterende anlegg som veier, løyper og ledninger. Dette er ikke tilstrekkelig. Standard bestemmelser omfatter også drift, vedlikehold, nødvendig fornyelse av kraft- og energianlegg og motorferdsel i denne forbindelse.

Statnett er berørt ved at Spinneren friluftslivsområde ligger inntil ryddebeltet til 420 kV transmisjonsnettledning. Forskriften må åpne for drift, vedlikehold, oppgradering og fornying av energianlegg, som kan være avgjørende for forsyningssikkerheten over transmisjonsnettet. Statnett ber om at nødvendig motorferdsel i forbindelse med drift, vedlikehold, oppgradering, fornyelse og akutte hendelser gis generelt unntak fra ferdelsbestemmelsene. Det bemerkes også at Statnett har begynt å benytte droner til inspeksjon av anleggene. Det henstilles derfor til at også arbeid med drone og helikopter gis et generelt unntak fra ferdelsbestemmelsenes i verneforskriftens § 6.

Statsforvalteren bekrefter at Hauktjern, Skjennungsåsen og Spinneren grenser til eksisterende kraftledninger. Både ledninger og dagens ryddebelter skal ligge utenfor vernegrensene. Avstanden varierer noe, men er i de fleste tilfeller noe større enn dagens ryddebelte. Vernet vil dermed normalt ikke hindre vanlig drift og vedlikehold. I nyeste vernevedtak er det imidlertid tatt inn bestemmelser om drift, vedlikehold, samt istandsetting ved akutt utfall m.m. der kraftledninger ligger inntil verneområdet. Selv om verneformen er en annen, forholder Statsforvalteren seg til dette og foreslår at det tas inn bestemmelser i tråd med de nyeste vernevedtak.

Oslo kommune, Bymiljøetaten (BYM) er positiv til de foreslåtte endringene. De synes imidlertid det er liten praktisk forskjell på utbedring og oppgradering, og ser at det i forslaget til verneforskrift for Hauktjern er brukt ordet utvidelse i stedet for utbedring. Det bør være samme ordlyd i alle de fire verneforskriftene, og foreslår ordet utvidelse i stedet for utbedring. Den overordnede målsetningen om at verneverdiene ikke skal forringes vil uansett alltid gjelde.

Statsforvalteren er enig i at det bør være samme ordlyd i alle de fire verneforskriftene, og foreslår derfor å omformulere unntaksbestemmelsen til «*utbedring, omlegging og endring*» man mener også kan omfatte utvidelse.

Østmarkas Venner (ØV) uttaler seg til forslag til endring av Hauktjern og Spinneren friluftslivsområder. De foreslåtte endringene støttes ikke. Dagens verneforskrifter har fungert godt i over 5 år. De foreslåtte endringene i verneforskriftene er egnet til å skade verneverdiene, av to hovedårsaker:

1. Det overlates til arrangørens subjektive vurdering om arrangementet kan være til skade eller ulempe. Hver enkelt organisasjon kan imidlertid ikke forutsettes å ha nødvendig kompetanse om verneverdiene i de aktuelle områdene, og hvilke konkrete grep som kreves for at disse ikke skal forringes. Det kan heller ikke forventes at den som arrangerer en aktivitet foretar objektive vurderinger av egen aktivitets effekt på naturopplevelsen for andre brukere. Gjennomføring ved vanskelige værforhold kan føre til meget store

ødeleggelse, og ØV har erfaring med at arrangører av store idrettsarrangement ikke har tatt hensyn til dette. Forvaltningsmyndigheten har imidlertid lagt inn slike sikkerhetsforanstaltninger i tillatelsene. ØV støtter derfor ikke en utvikling hvor det åpnes for subjektiv og ukontrollert vurdering av skader på verneverdiene.

2. Ingen vurderer sumvirkningen av alle aktivitetene. Det er viktig at vernemyndigheten har oversikt over alle større aktiviteter som kan tenkes å påvirke verneverdiene. Det er summen av aktivitetene og hvordan disse fordeles i verneområdet som er viktig når påvirkning på verneverdiene skal vurderes. Ved å overlate disse vurderingene til ulike arrangører, vil ingen lenger vurdere den samlede belastningen som området blir utsatt for i løpet av ett år og over flere år. Ved å endre forskriftene svekker lovgiver muligheten for å ta vare på områdenes verdi for naturopplevelse og det enkle, uorganiserte friluftslivet. Statsforvalteren viser til at formålet med vernet av områdene er å *bevare de natur- opplevelsesverdier som gjør at områdene har særskilte kvaliteter for friluftslivet og å bevare mye brukte friluftsområder uten større inngrep og tilrettelegginger*. Ferdsløp, bruk og friluftsliv gir dermed verneformålet mening. Det er samtidig ønskelig å tilpasse verneforskriftene til det som gjelder i Kopperhaugene og Vindernhøgda friluftslivsområde og andre nye verneområder i Marka. Statsforvalteren har forståelse for bekymringen til Østmarkas Venner, men er av den oppfatning at de aktivitetene som kan gjennomføres uten søknad i de færreste tilfeller vil medføre forringelse av områdets verdi for friluftsliv og naturopplevelse, jf. Ot. prp. nr. 23 om markaloven og verneformålene for friluftslivsområdene. I noen spesielle tilfeller kan skadepotensialet være til stede, og dette er også bakgrunnen for at ordlyden «*som ikke forringer verneverdiene angitt i verneformålet*» er foreslått tatt inn som en presisering i enkelte av punktene under § 4 i verneforskriften. Som Østmarkas Venner påpeker vil det i disse tilfellene hvile et ansvar på arrangør/tiltakshaver, og det er viktig at forvaltningsmyndigheten kontaktes i forkant av gjennomføring. Eventuelle tiltak som kan endre naturopplevelsesverdiene vil være søknadspliktig. Det er et krav om og utarbeidet forvaltningsplaner for de fire friluftsområdene. Når disse revideres er det hensiktsmessig å klargjøre tydeligere når en aktivitet kan forringe naturopplevelsesverdiene. Forskriftene er for øvrig til hinder for at det kan gjennomføres større inngrep og tiltak. Oslo kommune er både forvaltningsmyndighet og grunneier i de fire friluftslivsområdene. I kraft av begge disse rollene har kommunen relativt god oversikt over omfanget av ulike type aktiviteter.

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) minner om at friluftslivsområdene er opprettet for å ivareta naturopplevelse, men har ikke innvendinger til forslagene så lenge tiltakene ikke bidrar til å svekke muligheten for naturopplevelse og områdets kvalitet for naturopplevelse. NOA mener imidlertid at det er uheldig at vurderingen av om et tiltak kommer i konflikt med verneverdiene overlates til tiltakshaveren. Det må etter deres syn føyes til et *krav om at tiltakene skal avklares med forvaltningsmyndigheten på forhånd*, og at organisasjoner som arbeider for å bevare opplevelsesverdiene bringes inn i diskusjonen der det kan være tvil om verneverdiene vil bli forringet. Særlig viktig er dette ved utvidelse av skiløyper og terrengløp.

Videre mener NOA at formuleringen «..., som ikke forringer verneformålet» må tilføyes bestemmelsen i § 7 om at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi dispensasjon til bruk av området til sykkelritt.

Statsforvalteren viser til kommentar over. Når det gjelder utvidelse av eksisterende skiløyper er vurderingen at eksempelvis hogst av større trær og terrengmessig bearbeiding ikke kan tolkes inn under unntaksbestemmelsen. Det anses ut fra dette mindre sannsynlig at tiltak som kan gjennomføres uten søknad vil forringe naturopplevelsen. Hva gjelder tilføyning av «*som ikke forringer verneverdiene*» § 7, mener Statsforvalteren at dette i utgangspunktet er en unødvendig presisering under et søknadspliktig tiltak.

Statsforvalterens tilråding

Statsforvalteren minner om at Hauktjern friluftslivsområde og Spinneren friluftslivsområde med tilgrensende arealer er omfattet av utrednings- og oppstartsområdet for verneplanarbeidet i Østmarka. I henhold til oppdraget skal det i verneplanarbeidet som kjent utredes alternative avgrensinger og kombinasjoner av verneformer etter naturmangfoldloven og § 11 i markaloven med tilhørende verneforskrift(er).

Statsforvalteren tilrår flere endringer i verneforskriftene for de fire friluftslivsområdene Spinneren, Hauktjern, Godbekken og Skjennungsåsen. Det er foretatt noen mindre endringer i forskriftene etter høring. Endringene som tilrådes går frem av vedlagte endringsforskrifter.

Klima- og miljødepartementet vurderer at endring av verneforskriftene som foreslått av Statsforvalteren innebærer at bestemmelsene når det gjelder idrett og friluftsliv blir godt i samsvar med vernevedtak som er fattet etter 2014 for flere naturreservater og et friluftslivsområde i Osломarka.

Departementet viser til at det er foreslått et nytt tredje ledd formålsbestemmelsene: "*Det skal samtidig tas hensyn til bruk av friluftslivsområdet til idretts- og friluftslivsformål som ikke forringer verneverdiene nevnt i § 1 første ledd.*" Dette er i tråd med tilsvarende bestemmelser i verneområder i Marka opprettet i senere tid med hjemmel i både naturmangfoldloven og markaloven. Etter departementets syn bør imidlertid formålsbestemmelser i verneforskrifter primært angi hvilke verneverdier som skal bevares med vernet. Departementet vurderer at gjeldende formålsbestemmelser har dekkende beskrivelse av de aktuelle verneverdiene. Videre har den formuleringen mer preg av å være en retningslinje for skjønnsutøvelse. Departementet foreslår derfor å ikke ta inn forslaget til nytt tredje ledd.

I § 4 er det foreslått et unntak for "utplassering av kjentmannsposter, dersom det ikke forringer verneverdiene angitt i verneformålet og postplasseringen er avklart med forvaltningsmyndigheten i forkant". Departementet viser til at § 4 skal ha direkte unntak fra vernebestemmelsene og som ikke krever myndighetsutøvelse og enkeltvedtak.

Departementet har derfor tatt ut formuleringen "og postplasseringen er avklart med forvaltningsmyndigheten".

KLD tar i forskriften for Hauktjern friluftslivsområde inn igjen i § 6 unntak for nødvendig motorferdsel på vei. KLD viser til dialog med Statsforvalteren om at har skjedd en feil i deres tilråding, og at de mener at det for Hauktjern er viktig å opprettholde unntaket for nødvendig motorferdsel på vei. Statsforvalteren anbefaler at bestemmelsen endres til å generelt omfatte «*nødvendig motorferdsel på vei*», slik at den dekker bl.a. Oslo kommunes reelle behov for motorferdsel på veien ved drift og forvaltning både innenfor og utenfor friluftslivsområdet, inkludert *nødvendig* motorferdsel som ikke nødvendigvis er direkte knyttet til forvaltning og skjøtsel av området.

Samtidig tar departementet ut en bestemmelse om unntak for *skjøtsels- og forvaltningsoppgaver* da dette allerede følger av § 9.

KLD viser til at det er eksisterende kraftledninger inntil verneområdene Skjennungsåsen og Hauktjern. Selv om eksisterende kraftledninger med ryddebelte ligger utenfor verneområdene, kan det ved oppgradering og fornyelse av kraftledningene oppstå behov for f.eks. bruk av motorferdsel som kan berøre areal innenfor vernegrensen. Det er derfor i forskriftene for de to områdene tatt inn formuleringer om bl.a. oppgradering og fornyelse av kraftledningen, samt om nødvendig motorferdsel i den forbindelse.

KLD har mottatt henvendelse fra Østmarkas Venner, som viser til at friluftslivsområdene Hauktjern og Spinneren en del av områdene som er under vurdering for nytt eller endret vern i forbindelse med nasjonalparkprosessen i Østmarka. På bakgrunn av dette fraråder

Østmarka Venner at det gjøres endringer i verneforskriftene nå, men at utforming av verneforskrifter blir en del av verneprosessen som nå pågår. KLD ønsker å vedta reviderte verneforskrifter for de fire friluftslivsområdene i Oslomarka i desember 2021. KLD anser at dette ikke skulle være problematisk for den pågående utredningen av vern i Østmarka, da man i den pågående utredningen uansett vil kunne vurdere ulike verneformer og restriksjonsnivåer for ulike deler av utredningsarealet i Østmarka.

KLD slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår endringer av verneforskriftene for Skjennungsåsen friluftslivsområde, Godbekken friluftslivsområde, Hauktjern friluftslivsområde og Spinneren friluftslivsområde i henhold til vedlagte forskrifter.

10. Økonomiske og administrative konsekvenser

10.1. Samfunnsøkonomiske konsekvenser

Klima- og miljødepartementet viser til at med de endringer og tilpasninger som er foreslått er det i verneplanprosessen ikke avdekket vesentlige negative samfunnsmessige konsekvenser av verneforslaget. Verneforslaget er justert på en rekke punkter, særlig mht. avgrensninger og verneforskrifter for å imøtekomme og hensynta ulike interesser.

10.2. Offentlige kostnader

De offentlige kostnadene ved opprettelse av verneområdene som foreslått er knyttet til erstatningsutbetalinger og forvaltning. Den viktigste kostnaden ved skogvern er erstatning til grunneier, i hovedsak for båndlegging av skog og påfølgende tap av hogstinntekt. Kostnadene til forvaltning og skjøtsel av skog som er vernet er derimot oftest begrensede, fordi skog som vernes som naturreservat oftest best vil opprettholde og videreutvikle vernekvalitetene ved fri utvikling uten behov for aktive skjøtselstiltak. Alle kostnader til vern og forvaltning av områdene vil dekkes innenfor KLDs gjeldende budsjettamme.

I skogvernarbeidet vektlegges at de viktigste skogområdene bør fanges opp ved vern, slik at man sikrer kostnadseffektiv oppnåelse av de vedtatte målene som er nevnt i kap. 1. Områder som er vurdert å ikke ha tilstrekkelige vernekvaliteter, tas ut før det meldes oppstart for verneprosess. For privateide frivillig vern områder innebærer det at myndighetene takker nei til tilbud om vern.

For å sikre et godt og oppdatert faglig grunnlag for skogvernet gjennomføres regelmessig faglige evalueringer. Det ble i 2017 gjennomført en slik evaluering, som gir et godt grunnlag for å gjennomføre skogvernet slik at det kan medvirke effektivt til å nå det nasjonale målet om å bevare et representativt utvalg av norsk natur og det nasjonale målet om å bevare arter og naturtyper. Evalueringen tar utgangspunkt i det vedtatte målet om vern av 10 % av skogarealet. For å sikre et kostnadseffektivt skogvern med høy faglig kvalitet trengs også god oversikt over hvor de viktigste skogområdene er. Som grunnlag for skogvernarbeidet gjennomføres derfor systematiske registreringer av skogtyper som er viktige i skogvernet.

Skogvernet skal gjennomføres på en slik måte at det får minst mulig konsekvenser for avvirkningen og skognæringens bidrag til det grønne skiftet. KLD har i brev av 8.11.2021 bedt Miljødirektoratet iverksette en ordning for avveining mellom skogverninteresser og skogbruksinteresser i skogvernarbeidet. Denne ordningen ble foreslått av Miljødirektoratet

og Landbruksdirektoratet, etter et fellesoppdrag til de to direktoratene gitt av Klima- og miljødepartementet og Landbruks- og matdepartementet.

Klima- og miljødepartementet vurderer at de foreslåtte verneområdene vil bidra til å oppnå de mål og føringer Stortinget har vedtatt for skogvernet.

10.3. Privatøkonomiske kostnader

Tapte inntekter for privatpersoner som følge av at igangværende bruk ikke kan fortsette, erstattes etter bestemmelsene i naturmangfoldloven. Erstatningene i saken er i all hovedsak knyttet til at skog som tømmerressurs ikke kan hogges i verneområdene.

10.4. Administrative konsekvenser

De administrative konsekvensene er knyttet til forvaltningen av verneområdene som enten vil være for de kommunene som ønsker å påta seg forvaltningsansvar, eller for statsforvalterne dersom de blir forvaltningsmyndighet for de områdene kommunene ikke ønsker å få delegert forvaltningsmyndighet.

Klima- og miljødepartementet

t i l r å r:

1.

Det fastsettes forskrifter om vern av 26 skogområder i fylkene Møre og Romsdal, Vestland, Agder, Vestfold og Telemark, Viken, Innlandet og Trøndelag.
Forskriftene fastsettes i samsvar med vedlegg til resolusjonen.

2.

Det fastsettes forskrifter om endring i forskrifter for fire friluftslivsområder i Oslo.
Forskriftene fastsettes i samsvar med vedlegg til resolusjonen.